

Grey Scale #13

DANES-PICTA.COM

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO

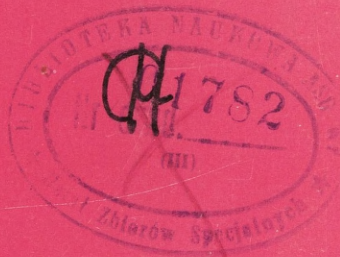
IM. GENERAŁA BRONI
KAROLA ŚWIERCZEWSKIEGO

JAWNE

Do użytku
służbowego

Egz. Nr 1

ASG WP wewn. 3843/84

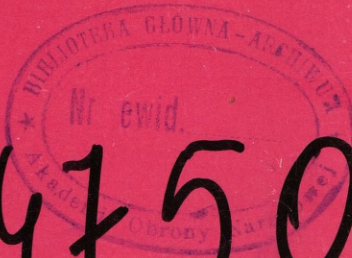
Plk dr inż. Stanisław WÓJCIK

LĄDOWE I MORSKIE TEATRY DZIAŁAŃ WOJENNYCH

Część II

Charakterystyka wojskogeograficzna
oceanicznych i morskich teatrów działań wojennych

SKRYPT

47506

WARSZAWA 1984

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO

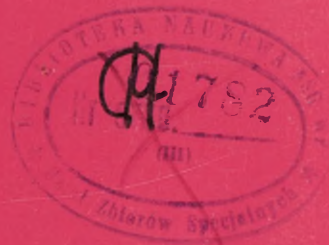
IM. GENERAŁA BRONI
KAROLA ŚWIERCZEWSKIEGO

JAWNE

Do użytku
służbowego

Egz. Nr _____

ASG WP wewn. 3843/84

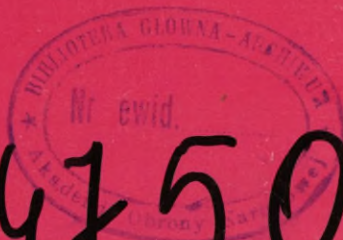
Plk dr inż. Stanisław WÓJCIK

LĄDOWE I MORSKIE TEATRY
DZIAŁAŃ WOJENNYCH

Część II

Charakterystyka wojskogeograficzna
oceanicznych i morskich teatrów działań wojennych

SKRYPT

47506

WARSZAWA 1984

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP
im. gen. broni Karola Świerczewskiego

INSTYTUT BADAŃ STRATEGICZNO-OBRONNYCH
ZAKŁAD GEOGRAFII WOJENNEJ

ASG WP wewn. 3843/84

PRZEKLASYFIKOWANO

Protokół Nr 54305

PRZEKLASYFIKOWANO

Protokół Nr 12657

JAWNE

Egz. nr ... 1

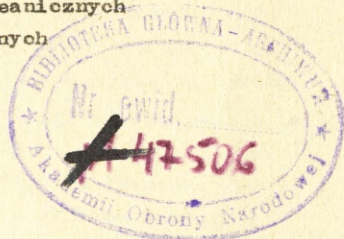
Płk dr inż. Stanisław WÓJCIK

LĄDOWE I MORSKIE TEATRY DZIAŁAŃ WOJENNYCH

Część II

Charakterystyka wojskogeograficzna oceanicznych
i morskich teatrów działań wojennych

Skrypt

SPIS TREŚCI

	Strona
WSTĘP	4
1. Oceaniczny atlantycki teatr działań wojennych	6
1.1. Wojskowieogeograficzne znaczenie teatru	6
1.2. Warunki fizycznogeograficzne	6
1.3. Warunki wojskowo-ekonomiczne	7
1.4. Warunki komunikacyjne	9
1.5. Rejony Atlantyku i ich znaczenie	10
1.6. Baza sił morskich NATO na Atlantyku	15
1.7. Inne elementy przygotowania operacyjnego	16
Wnioski	16
2. Europejskie morskie teatry działań wojennych	18
2.1. Morski północno-zachodni teatr działań wojennych	18
2.2. Morski zachodni teatr działań wojennych	21
2.3. Morski południowo-zachodni teatr działań wojennych	24
3. Oceaniczny arktyczny teatr działań wojennych	27
3.1. Skład i znaczenie TDW	27
3.2. Warunki komunikacyjne	27
Wnioski	30
4. Oceaniczny indyjski teatr działań wojennych	31
4.1. Położenie i znaczenie wojskowieogeograficzne teatru	31
4.2. Warunki komunikacyjne	33
4.3. Bazy morskie i lotnicze	34
4.4. Obecność Stanów Zjednoczonych na Oceanie Indyjskim	35
Wnioski	36
5. Oceaniczny pacyficzny teatr działań wojennych	38
5.1. Wojskowieogeograficzne znaczenie teatru	38
5.2. Warunki fizycznogeograficzne	40
5.3. Warunki wojskowo-ekonomiczne	41
5.4. Warunki komunikacyjne	42
5.5. Podział oceanicznego pacyficznego TDW na rejony	43
5.6. Rejon północno-zachodni	44
5.7. Rejon północno-wschodni	47
5.8. Rejon środkowo-zachodni /wyspiarski/	48
5.9. Rejon środkowo-wschodni	48
5.10. Rejon południowo-zachodni /australijsko-nowozelandzki/ ..	49

	Strona
6. Azjatyckie morskie teatry działań wojennych	51
6.1. Moraki północno-wschodni teatr działań wojennych	51
6.2. Moraki wschodni teatr działań wojennych	51
6.3. Moraki południowo-wschodni teatr działań wojennych ..	53
Bibliografia	54

W S T Ę P

Oceaniczny /morski/ teatr działań wojennych /TDW/ jest to określony obszar wodny obejmujący ocean, względnie jedno lub kilka mórz, z jego wyspami i wybrzeżami, na którym mogą być prowadzone operacje morskie dla osiągnięcia celów strategicznych.

Studiując oceaniczne i morskie teatry działań wojennych przede wszystkim ocenia się:

- 1/ wojskogeograficzne znaczenie teatru;
- 2/ wpływ warunków fizyczno-geograficznych na użycie sił i środków marynarki wojennej, a w tym:
 - położenie geograficzne, rozmiary, strefy cieśnin, głębokości i charakter wybrzeży;
 - wpływ warunków klimatycznych i meteorologicznych na użycie sił i środków marynarki wojennej;
 - wpływ warunków hydrologicznych na użycie sił i środków marynarki wojennej;
- 3/ warunki wojskowo-ekonomiczne, a w tym:
 - zależność geograficzną państw przylegających do akwenów od obrotów towarowych realizowanych drogą morską;
 - komunikacje morskie;
 - główne porty handlowe;
 - komunikacje powietrzne;
- 4/ operacyjne przygotowanie, a w ramach jego:
 - warunki bazowania sił morskich i powietrznych;
 - operacyjne przygotowanie w zakresie obrony przeciwrakietowej i kosmicznej;
 - geograficzne rozmieszczenie środków dalekiego wykrywania okrętów podwodnych, środków łączności i radionawigacji.

W celach szkoleniowych ocean światowy podzielono na następujące oceaniczne i morskie teatry działań wojennych:

1. Oceaniczne TDW:
 - atlantycki;
 - pacyficzny;
 - indyjski;
 - arktyczny.
2. Morskie TDW:
 - północno-zachodni /obejmuje morza: Barentsa, Norweskie i Grenlandzkie/;
 - zachodni /obejmuje Morze Bałtyckie i Północne/;
 - południowo-zachodni /obejmuje Morze Śródziemne i Czarne/;

- północno-wschodni /obejmuje Morze Beringa i Ochockie/;
- wschodni /obejmuje morza: Japońskie, Żółte i Wschodniochińskie/;
- południowo-wschodni /obejmuje Morze Południowochińskie i morza Archipelagu Sundajskiego/.

1. OCEANICZNY ATLANTYCKI TEATR DZIAŁAŃ WOJENNYCH

1.1. Wojskogeograficzne znaczenie teatru

Znaczenie oceanicznego atlantyckiego TDW wynika z jego położenia geograficznego w stosunku do otaczających go kontynentów oraz z warunków politycznych i wojskowo-ekonomicznych panujących na obszarze teatru oraz w jego najbliższym sąsiedztwie. Będą to więc następujące czynniki:

1/ do Oceanu Atlantyckiego przylegają czołowe rozwinięte państwa kapitalistyczne Europy i Ameryki, wiele państw słabo rozwiniętych, lecz posiadających bogate zasoby surowcowe oraz państwo socjalistyczne - republika Kuby i kilka innych państw orientujących się w socjalistycznym kierunku rozwoju;

2/ Ocean Atlantycki łączy główne państwa bloku NATO położone na jego wybrzeżach wschodnich i zachodnich, jest strefą komunikacji tego bloku, tym samym odgrywa decydującą rolę w planach przygotowań do nowej wojny prowadzonych przez Stany Zjednoczone i europejskie państwa bloku NATO;

3/ teatr ten wyprzedza inne oceaniczne i morskie TDW pod względem przygotowania operacyjnego, świadczy o tym najgęstsza sieć baz rakietowych, morskich i lotniczych, jaka się tutaj znajduje. Zabezpieczają one bazowanie i rozwinięcie głównych sił uderzeniowych bloku imperialistycznego, a więc rakietowych okrętów podwodnych z bronią jądrową na pokładzie, lotnikowców zespołów uderzeniowych oraz lotnictwa strategicznego;

4/ Ocean Atlantycki odgrywa dominującą rolę w przewozach oceanicznych; przez jego obszar przechodzi prawie cała wymiana towarowa, jaka odbywa się między półkulą wschodnią i zachodnią.

1.2. Warunki fizycznogeograficzne

Położenie geograficzne, rozmiary i kształt. Powierzchnia oceanicznego atlantyckiego TDW wynosi około 90 mln km² /jest mniejsza od powierzchni całego Oceanu Atlantyckiego, do którego geograficznie należy jeszcze kilka mórz w tym Morze Arktyczne/. Rozciągłość południkowa od cieśnin bałtyckich do Antarktydy wynosi 15970 km, najmniejsza szerokość /w pobliżu równika/ wynosi 2840 km, a na wysokości Europy /Gibraltar-Floryda/ - 6850 km. Ocean Atlantycki zajmuje około 29,5% powierzchni oceanów i około 20% powierzchni kuli ziemskiej.

W granicach teatru wody Oceanu Atlantyckiego oblewają zachodnie wybrzeża Europy i Afryki, wschodnie wybrzeża Ameryki Północnej, Środkowej i Południowej, południowe wybrzeża Grenlandii i część północnych wybrzeży Antarktydy /od 70° długości zachodniej - do 20° długości wschodniej/.

Ukształtowanie

Dno Oceanu Atlantyckiego posiada charakterystyczne ukształtowanie. Środkiem oceanu z północy na południe ciągnie się pasmo górskie zwane Pasmem Śródatlantyckim. Jego grzbiety znajdują się 2-4 tys. m pod powierzchnią wody. Północna część pasma, od Islandii do podwodnej cieśniny Romanche na równiku, nazywana jest Grzbietem Północnoatlantyckim, część południowa, od cieśniny Romanche po Wyspę Bouveta, grzbietem Południowo-atlantyckim. Grzbiety te dzielą Atlantyk na dwa systemy basenów oceanicznych - system wschodni i zachodni. Do systemu basenów wschodnich należą baseny: Hiszpański, Zielonego Przylądka, Gwinejski, Angolski i Kapski. W skład basenów zachodnich wchodzi: Argentynski, Brazylijski, Gujański, Północnoamerykański, Nowofundlandzki i Labradorzki. Głębokość basenów przekracza 4000 m. Największe głębokości osiągają rowy oceaniczne: rów Sandwich Południowy /8428 m głębokości/ i rów Puerto Rico /o głębokości 9219 m/. Natomiast średnia głębokość Oceanu Atlantyckiego wynosi 3332 m.

Na Oceanie Atlantyckim leży, względnie do niego przylega szereg wysp i archipelagów. Do ważniejszych należą: Wyspy Brytyjskie, Islandia, Grenlandia, Azory, Madera, Wyspy Kanaryjskie, Nowa Fundlandia, Wielkie i Małe Antyle, Wyspy Zielonego Przylądka, Św. Heleny, Falklandy /Malwinny/, Bouveta i inne.

Strefy cieśnin. Do Oceanu Atlantyckiego prowadzi szereg cieśnin:

- Cieśnina Gibraltarska - z Morza Śródziemnego i Czarnego;
- Kanał La Manche - z Morza Północnego i Bałtyckiego;
- cieśniny: Duńska i Davisa - z Morza Arktycznego wzdłuż wybrzeży Grenlandii;
- Cieśnina Hudsona - z Zatoki Hudsona i Foksa;
- szereg cieśnin prowadzących przez Antyle, z których do najważniejszych zaliczane są: Cieśnina Florydzka, Zawietrzna i Smoków;
- Kanał Panamski łączący Ocean Atlantycki i Spokojny;
- Cieśnina Drake'a łącząca Ocean Atlantycki i Spokojny;
- przejście między Antarktydą i Przylądkiem Dobrej Nadziei łączące Ocean Atlantycki z Indyjskim.

Warunki klimatyczne i meteorologiczne. Ocean Atlantycki rozciąga się przez cztery strefy klimatyczne na obu półkulach: umiarkowaną, podzwrotnikową, zwrotnikową i równikową. Na klimat oceanu mają wpływ ośrodki baryczne: wyż - Azorski i Południowo-atlantycki, oraz niż - Islandzki i Subantarktyczny. Powodują one w strefach umiarkowanych pogodę o dużym zachmurzeniu i silnych wiatrach zachodnich, w strefach zwrotnikowych pogodę bezchmurną i bezwietrzną, w strefie międzyzwrotnikowej - wianie

pasatów oraz w rejonie równika pogodę z dużym zachmurzeniem i silnymi opadami. Temperatura powietrza wynosi tutaj około 25°C i zmniejsza się do 0°C na 60° szerokości geograficznej północnej oraz do -10°C /w zimio/, na 60° szerokości geograficznej południowej.

Opady są częstsze w zimio, średnie roczne wynoszą 1000-1500 mm. Największe opady występują w strefie zwrotnikowej zachodniej i wynoszą około 2000 mm, w strefie zwrotnikowej wschodniej - około 1500 mm, w strefach umiarkowanych - 1000-1500 mm, w strefie arktycznej 200-300 mm, a w antarktycznej poniżej 100 mm.

Mgły najczęściej występują w rejonie Nowej Funlandii, Grenlandii i Islandii. Ogólnie widoczność na otwartym oceanie jest bardzo dobra.

Warunki hydrologiczne. Średnie zasolenie wód oceanu wynosi 35,5‰, największe jest w strefie zwrotnikowej. Średnia temperatura powierzchni wód wynosi $16,9^{\circ}\text{C}$, najwyższa jest na równiku i maleje ku biegunom, jednak na półkuli północnej jest wyższa niż na południowej. Zmiany temperatury zachodzą również ze zmianą głębokości, najwyższe występują do głębokości 400 m, maleje do 1000 m, a poniżej 2000 m temperatura jest niższa od 3°C i nie podlega większym zmianom. W pobliżu biegunów występuje zamrażanie powierzchni oceanu, grubość lodu wynosi do 3 m.

Falowanie na Oceanie Atlantyckim jest zróżnicowane. Średnia długość fal wynosi 100-200 m, występują one w okolicach 50° szer. geogr. pn. i pd.

Pływy występują w postaci regularnych /u wybrzeży europejskich/ lub mniej regularnych /w rejonie Karaibów/ przypływów półdobowych. Największe pływy do 18 m, występują w Zatoce Fundy przy wybrzeżu Ameryki Północnej. W Kanale Bristolskim wynoszą 14,5 m, we wnętrzu Zatoki St. Malo 15,5 m, na wybrzeżach wysp oceanicznych 0,5-1,5 m. Prędkość pływów w cieśninach dochodzi do 9-11 węzłów.

Spośród zjawisk hydrobiologicznych na uwagę zasługują:

- świecenie i kwitnienie wody;
- obrastanie kadłubów okrętów przez małże i wodorosty;
- występowanie warstwy rozpraszającej dźwięk.

Podwodny kanał dźwiękowy występuje w głębokich rejonach Atlantyku przez cały rok. Na szerokości 30° N znajduje się on na głębokości 1300-1500 m, a na północy 100-300 m.

1.3. Warunki wojskowo-ekonomiczne

Nad Oceanem Atlantyckim leżą cztery wysoko rozwinięte państwa kapitalistyczne: Stany Zjednoczone, Wielka Brytania, Francja i Kanada. Ich gospodarka dominuje w omawianym obszarze i wpływa decydująco na sposób użytkowania oceanu. Państwa Afryki Zachodniej, przylegające do Oceanu

Atlantyckiego, na ogół mają słabo rozwiniętą gospodarkę i są dostawcami surowców. Państwa Ameryki Południowej i Środkowej również w znacznym stopniu opierają swoją gospodarkę na eksporcie surowców i żywności, jednak wydzieliła się wśród nich grupa państw, które w najbliższym czasie mogą odegrać większą rolę w ekonomice i polityce niż dotychczas. Są to: Meksyk, Wenezuela, Brazylia i Argentyna.

Największym potentatem ekonomicznym są Stany Zjednoczone, ich eksport i import dominuje w przewozach przez Atlantyk. Do Oceanu Atlantyckiego przylegają także największe okręgi przemysłowe Stanów Zjednoczonych, w tym okręgi przemysłu wojennego, jak:

1. Nowa Anglia - produkcja atomowych okrętów podwodnych, fregat rakietowych, przeciwlotniczych pocisków kierowanych, moździerzy, dział artyleryjskich i systemów radioelektronicznych.

2. Okręg Środkowoatlantycki - produkcja samolotów myśliwskich, śmigłowców, dział samobieżnych, dział artyleryjskich i czołgowych oraz systemów środków elektronicznych.

3. Okręg Południowoatlantycki, w którym produkuje się lotniskowce atomowe, materiały rozozepialne, samoloty myśliwsko-szturmowe, rakiety balistyczne o średnim zasięgu, przeciwpancerne pociski kierowane oraz rakiety klasy "powietrze-ziemia".

4. Okręg Południowo-wschodni - gdzie produkuje się amunicję jądrową, lotniskowce atomowe, niszczyce rakietowe, krążowniki rakietowe.

5. Okręg Południowo-zachodni, graniczący również z Pacyfikiem, produkuje się tutaj: amunicję jądrową, samoloty myśliwskie, śmigłowce, rakiety klasy "powietrze-ziemia", amunicję konwencjonalną oraz bomby lotnicze.

Nieco oddalony od wymienionych jest kolejny okręg - Południowo-wschodni, w którym wytwarza się czołgi, samoloty rozpoznawcze, rakiety operacyjno-taktyczne, przeciwpancerne pociski kierowane, transportery opancerzone oraz amunicję.

1.4. Warunki komunikacyjne

Komunikacja transoceaniczna. Na Oceanie Atlantyckim można wyróżnić cztery następujące systemy komunikacyjne:

1/ linie łączące atlantyckie porty Stanów Zjednoczonych i Kanady z portami Europy Zachodniej i Północnej;

2/ linie prowadzące ze Stanów Zjednoczonych przez Cieśninę Gibraltarską do portów basenu Morza Śródziemnego i dalej przez Kanał Sueski do portów wschodnioafrykańskich i azjatyckich;

3/ linie łączące porty Ameryki Środkowej i Południowej z portami europejskimi oraz porty europejskie, przez Kanał Panamski, z portami Pacyfiku;

4/ przybrzeżna komunikacja oceaniczna.

Do głównych portów handlowych Oceanu Atlantyckiego należą:

- w Stanach Zjednoczonych: Nowy Jork, Filadelfia, Hampton Road /Norfolk, Newport, New Portsmouth/, Baltimore, Portland i Boston;
- w Wielkiej Brytanii: Londyn, Liverpool, Southampton i Glasgow;
- we Francji: Le Havre, Dunkierka, Rouen, Nantes i Bordeaux;
- w Kanadzie: Montreal, Quebec i Halifax;
- w Ameryce Łacińskiej i Zachodniej: Aruba, Willemstad /W. Curacao/, Maracaibo i Puerto la Cruz;
- w Brazylii: Santos, Rio de Janeiro;
- w Argentynie - Buenos Aires;
- w Afryce Zachodniej - Casablanca i Dakar.

Komunikacja powietrzna. W transporcie lotniczym najczęściej są wykonywane następujące kierunki:

1/ Europa Północno-zachodnia - Stany Zjednoczone lub Kanada przez Islandię /Keflavik/ lub Irlandię /Shannon/;

2/ Europa Południowo-zachodnia - Ameryka Środkowa, jak np.: Lizbona - Santa Maria /Azory/ - Hamilton /Bermudy/ i dalej do portów USA;

3/ Afryka - Ameryka Południowa, jak np. z Dakaru i Villa Cisneros do Rio de Janeiro i Buenos Aires /niekiedy z lądowaniem w Recife i Natal.

Główne kierunki przerzutu wojsk i uzbrojenia prowadzą ze Stanów Zjednoczonych do Norwegii Północnej /drogą morską i lotniczą/, RFN /drogą morską i lotniczą/, Włoch, Grecji i Turcji /drogą morską i lotniczą/, Egiptu i Arabii Saudyjskiej /drogą lotniczą/ oraz do rejonu Zatok Perskiej /wokół Afryki - drogą morską/.

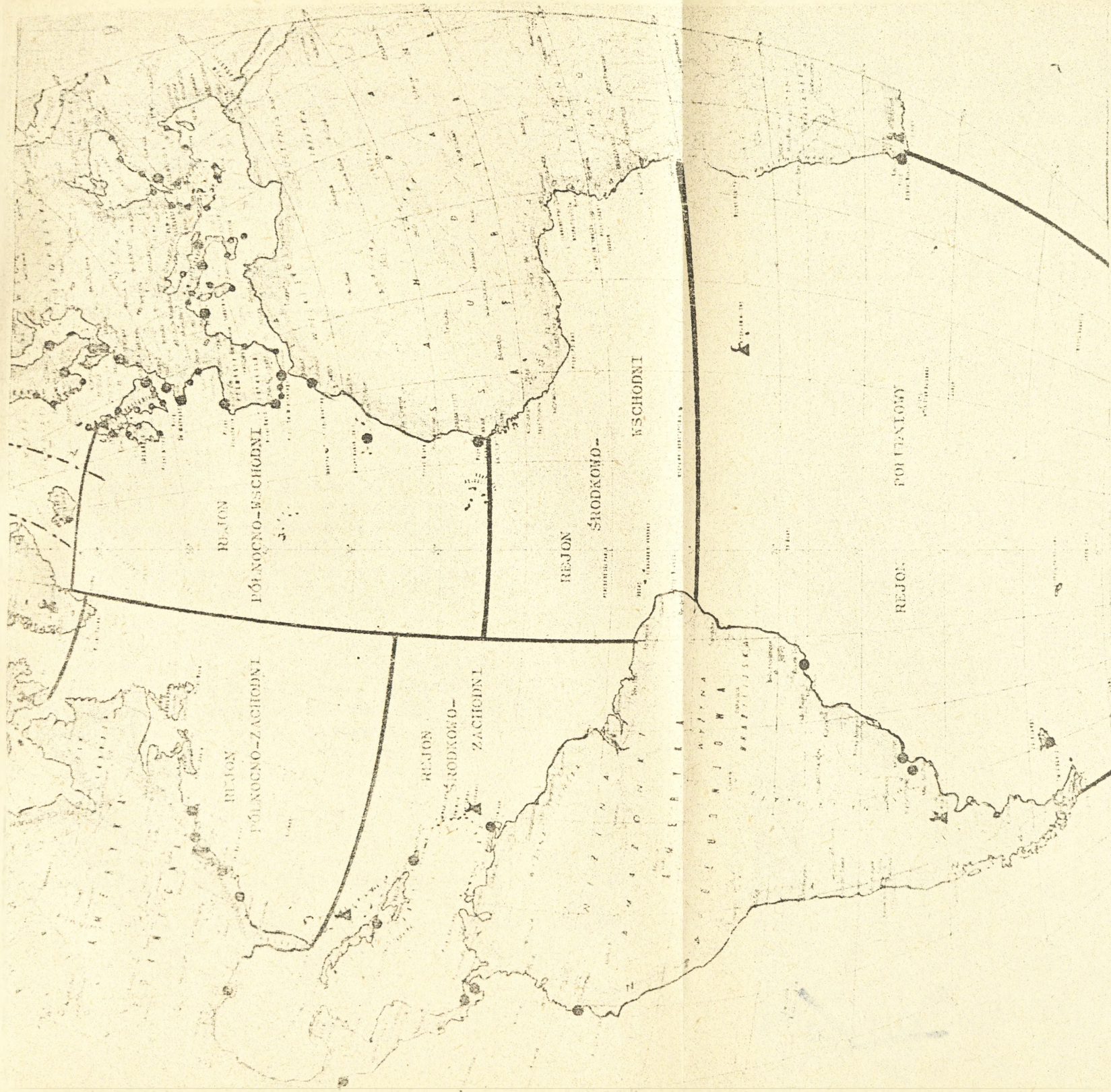
1.5. Rejony Atlantyku i ich znaczenie

Pod względem strategiczno-operacyjnym Ocean Atlantycki podzielono na 5 rejonów:

- 1/ Północno-wschodni;
- 2/ Północno-zachodni;
- 3/ Środkowo-zachodni;
- 4/ Środkowo-wschodni;
- 5/ Południowy.

Rejon Północno-wschodni

Obejmuje wody Atlantyku od południka 40° długości zachodniej do wybrzeży Europy i Afryki Zachodniej. Na północy dochodzi do wysokości Islandii a na południu - do wysp Zielonego Przylądka. Należą do niego następujące archipelagi wysp: Azory, Kanaryjskie, Zielonego Przylądka i wyspa Madera. Południkowa rozpiętość rejonu wynosi 4900 km.

- - najważniejsze bazy morskie i punkty bazowania
- ▲ - amerykańskie stacje rozpoznawcze, łączności, nawigacyjne i radiolokacyjne

Rys. 1. Oceaniczny atentycki teatr działań wojennych.

Rejon posiada duże znaczenie komunikacyjne, gdyż roczny przewóz towarów przez Morze Irlandzkie i Kanał La Manche wynosi około 500 mln ton, a przez Cieśninę Gibraltarską - 200 mln ton.

Do głównych baz morskich tego rejonu należą:

- we Francji: Cherbourg, Brest, Lorient, Le Palais;

- w Hiszpanii i na wyspach Kanaryjskich: El Ferrol, Kadyks, Rota i Las Palmas;

- w Portugalii: Lizbona, Setubal, Ponta Delgada i Funchal;

- w Maroku: Casablanca /baza francuska/.

W pasie przyległym do rejonu znajduje się 860 lotnisk.

Do ważniejszych cech charakterystycznych rejonu północno-wschodniego, wpływających na możliwości prowadzenia działań, należą:

1/ zwężenia Atlantyku i małe głębokości przy Morzu Irlandzkim i Kanał La Manche, które utrudniają użycie okrętów podwodnych;

2/ wysokie wybrzeże Szkocji, ułatwiające maskowanie;

3/ duża liczba dni sztormowych w miesiącach jesienno-zimowych /8-12 dni w miesiącu/ oraz duże pływy w okresie całego roku, co będzie utrudniało alarmowe rozwinięcie okrętów;

4/ niesprzyjające warunki pracy stacji hydroakustycznych w ciągu całego lata.

Gospodarka wszystkich przylegających państw w tym rejonie zależy od dowozu paliw, żywności, różnych surowców i wyrobów przemysłowych.

Do najbardziej wyposażonych pod względem wojskowym należą terytoria Wielkiej Brytanii i Francji.

Rejon Północno-zachodni

Obejmuje wody Atlantyku położone pomiędzy południkiem 40° długości zachodniej i wybrzeżami Ameryki Północnej, ograniczone na południu równoleżnikiem 25° szerokości północnej, a na północy - wybrzeżami Grenlandii. Należą do niego wyspy Nowej Fundlandii i Bermudy. Rejon zajmuje tylowe położenie w stosunku do europejskiego teatru wojny.

Atlantyckie wybrzeże Stanów Zjednoczonych spełnia wiodącą rolę w przemyśle stoczniowym, rafineryjnym i wielu gałęziach przemysłu zbrojeniowego. Znajduje się tutaj kilka ważnych wojskowo-ekonomicznych kompleksów USA. Rejon charakteryzuje się dużą intensywnością przewozów; roczny przeładunek towarów w portach wynosi około 850 mln ton.

Do ważniejszych baz morskich należą: Portsmouth - Boston - Newport /węzeł baz/, Nowy Jork, New London, Filadelfia, Norfolk, Charleston i Mayport.

W trzystokilometrowym pasie wybrzeża znajduje się ponad 100 lotnisk

I i II klasy. Pas wybrzeża amerykańskiego posiada systemy radiolokacyjne, hydroakustyczne i radionawigacyjne.

Do cech charakterystycznych prowadzenia działań na morzu w rejonie północno-zachodnim należy duży wpływ czynników hydrometeorologicznych oraz duża szerokość szelfu kontynentalnego, co w przypadku wojny będzie wymagało zastosowania rakiet o średnim i dużym zasięgu.

Rejon Środkowo-zachodni

Obejmuje wody środkowej części Atlantyku położone na zachód od południka 40°W. Do rejonu należy również Morze Karaibskie i Zatoka Meksykańska oraz wiele wysp wchodzących w skład archipelagów Małych i Wielkich Antyli.

Przylegają do niego liczne słabe i formalnie niezależne republiki mające duże zasoby surowców strategicznych. Rejon jest dużym węzłem światowych komunikacji morskich, przepływa przez niego 40% ładunków przewożonych na Atlantyku i 39% światowych przewozów ropy naftowej. W okresie wojny może być rejonem rozśrodkowanego bazowania amerykańskich zespołów lotniskowcowych.

Znajdują się tutaj następujące bazy morskie: Nowy Orlean i Kay West /baza okrętów podwodnych/, San Juan i Roosevelts Road na Prtorico, Guantanamo na Kubie, Port of Spain na Trymidodzie.

Warunki klimatyczne i hydrologiczne sprzyjają wykorzystaniu wszystkich rodzajów sił zbrojnych i środków walki. Wysoka temperatura powietrza i wody oraz duża wilgotność źle wpływają na samopoczucie załóg i mogą utrudniać działania okrętów podwodnych /konieczność klimatyzacji/.

Rejon Środkowo-wschodni

Obejmuje wody Atlantyku położone pomiędzy północną częścią wybrzeży Brazylii a wybrzeżami Afryki Środkowej. Na północy ogranicza go równoleżnik 15° szerokości północnej, a na południu - równoleżnik 10° szerokości południowej. Przylegają do niego liczne, słabo rozwinięte i formalnie niezależne republiki mające duże zasoby surowców strategicznych.

Państwa te eksportują do krajów zachodnich około 90% ich potrzeb chromu, 80% cynku i magnezu, większość diamentów, niobu, kobaltu, korundu, oleju palmowego i innych surowców.

Przez rejon ten przechodzą największe linie komunikacji morskiej i lotniczej łączące półkule wschodnią z zachodnią. Znaczenie komunikacyjne rejonu wzrasta w przypadku zamknięcia Kanału Sueskiego, wówczas komunikacja morska odbywa się wokół przylądka Dobrej Nadziei.

Najważniejszą bazą morską jest Dakar. W obszarze nadbrzeżnym znajduje się 113 lotnisk z pasem startowym ponad 1000 m.

Wysokie temperatury wody i powietrza w ciągu całego roku nie sprzyjają działaniom klasycznych okrętów podwodnych. Z kolei wąski kontynentalny szelf ułatwia działania tych okrętów oraz okrętów podwodnych z napędem atomowym.

Ogólnie rejon ten jest słabo przygotowany pod względem operacyjnym.

Rejon Południowy

Obejmuje wody Atlantyku położone na południe od równoleżnika 10° szerokości południowej, w tym wyspy Falklandy /Islas Malvinas/, Sztetlandy Południowe, Orkady Południowe, wyspę Bouveta oraz Św. Heleny. Jego znaczenie wynika z bezpośredniego połączenia Atlantyku z Oceanem Indyjskim oraz z Pacyfikiem. Ponadto kraje Afryki Południowej i Ameryki Południowej są dużymi eksporterami surowców przemysłowych i rolniczych na rynek światowy.

Do najważniejszych baz morskich rejonu należą następujące:

- Rio de Janeiro - główna brazylijska baza morska;
- Montevideo - baza morska i główny port Urugwaju;
- Buenos Aires - baza morska Argentyny;
- Mar del Plata - baza morska okrętów podwodnych i wodolotów;

- Kapsztadt - południowo-afrykańska baza morska;
- Stanley - brytyjska rezerwowa baza morska na Falklandach /Malwinach/.

Rejon południowy jest najbardziej oddalony od europejskich baz morskich. Na przykład przy prędkości 20 węzłów na przejście od Zatoki Kolskiej do Rio de la Plata potrzeba 16 dób.

Duże głębokości i skomplikowane warunki hydrometeorologiczne uniemożliwiają zorganizowanie trwałej obrony w cieśninach na przejściach do Oceanu Indyjskiego i Pacyfiku. Warunki hydrologiczne tego rejonu są jeszcze mało zbadane. W rejonie brakuje środków nawigacyjnych dalekiego zasięgu.

1.6. Baza sił morskich NATO na Atlantyku

Atlantyk Północny /na północ od Zwrotnika Raka/ jest podzielony przez NATO na trzy części: Atlantyk Zachodni, Wschodni i Iberyjski. Części te dzielą się na rejon i dowództwa wysp.

Atlantyk Zachodni składa się z trzech rejonów: kanadyjskiego, amerykańskiego i oceanicznego oraz dowództw wysp Bermudów, Azorów i Grenlandii.

W rejonie amerykańskim znajduje się 10 baz morskich. W tym Norfolk i Mayport są bazami lotnikowcowych sił uderzeniowych, a New London, Charleston i Key West - bazami okrętów podwodnych.

Rejon kanadyjski posiada 5 baz morskich, a rejon oceaniczny - dwa dowództwa wysp: w Hamilton na Bermudach i w Ponta Delgade na Azorach. Atlantyk Wschodni składa się z trzech rejonów: północno-wschodniego, centralnego i biskajskiego oraz posiada dowództwa Wysp Owozych i Islandii.

Rejon biskajski posiada 4 bazy morskie /Brest, Lorient, Le Palais i El Ferrol/, rejon centralny jest otwartym rejonem oceanicznym ze sztabem w Plymouth, zaś rejon północno-wschodni nie ma określonej granicy północnej, a jego sztab stacjonuje w Rosyth /Szkocja/.

Dowództwa wysp znajdują się w Reykjaviku na Islandii i w Thorshavn na Wyspach Owozych.

Atlantyk Iberyjski obejmuje akwery Portugalii, Hiszpanii i Afryki Północno-Zachodniej. Znajduje się tutaj 5 baz morskich: Lizbona, Kadyks, Rota, Casablanca i Gibraltar.

Na Atlantyku Północnym bazuje 2 flota amerykańska. W jej skład wchodzi następujące środki bojowe:

- lotnikowce - 7;
- okręty osłony - 105;
- atomowe okręty podwodne - 43;
- samoloty bojowe - 720.

Ponadto w rejonie Zatoki Biskajskiej znajdują się 3 francuskie atomowe okręty podwodne wyposażone w rakiety M-20, a w rejonie pomiędzy Wielką Brytanią i Grenlandią patrolują 2 brytyjskie atomowe okręty podwodne wyposażone w rakiety "Polaris A-3".

1.7. Inne elementy przygotowania operacyjnego

Na obszarach północno-zachodniego i zachodniego TDW przyległych do Atlantyku znajduje się 147 lotnisk, z tego 133 to lotniska I klasy.

Na terytorium Stanów Zjednoczonych są 432 bazy lotnicze i lotniska, a w Kanadzie 236 baz lotniczych i lotnisk.

Przez Atlantyk przechodzą 24 podwodne linie kablowe. Istnieje wyposażenie radiolokacyjne i radionawigacyjne, w tym systemy Consol, Conso-lan, Decca, Loran A i C.

Wnioski:

1. Ocean Atlantycki w przyszłej wojnie może być głównym oceanicznym TDW. Są tutaj skoncentrowane główne związki uderzeniowe Stanów Zjednoczonych i innych członków NATO, które przewiduje się również używać w

granicach innych oceanicznych TDW, a głównie arktycznego i indyjskiego.

2. Na wybrzeżach Stanów Zjednoczonych znajdują się największe ośrodki administracyjno-polityczne, naukowe i przemysłowe, które w dużym stopniu wpływają na potencjał wojskowo-ekonomiczny państw NATO. Utrzymanie komunikacji z Europą będzie miało decydującą rolę dla zabezpieczenia działań bojowych na ETW.

3. Skuteczność działań bojowych okrętów podwodnych w dużym stopniu będzie zależała od warunków hydrometeorologicznych.

2. EUROPEJSKIE MORSKIE TEATRY DZIAŁAŃ WOJENNYCH

Europejski morski teatr wojny umownie został podzielony na następujące morskie TDW:

- północno-zachodni;
- zachodni;
- południowo-zachodni.

2.1. Morski północno-zachodni teatr działań wojennych

Znaczenie TDW

W skład morskiego północno-zachodniego TDW wchodzi morza: Barentsa, Białe, Norweskie i Grenlandzkie oraz przyległe terytoria Związku Radzieckiego, Norwegii, Islandii i Danii.

Państwa kapitalistyczne leżące nad akwenami tego TDW są członkami NATO, a Stany Zjednoczone przygotowują terytoria tych państw do prowadzenia wojny i gromadzą środki do wyposażenia rubieży zwalozania okrętów podwodnych /ZOP/ i lotnictwa. W granicach tego teatru leżą główne trasy przenikania atomowych okrętów podwodnych państw NATO do centralnych rejonów arktycznych.

W zachodniej części teatru państwa NATO rozbudowały rozległy system baz morskich i lotniczych, dróg, stacji radiolokacyjnych, stanowisk dowodzenia i łączności.

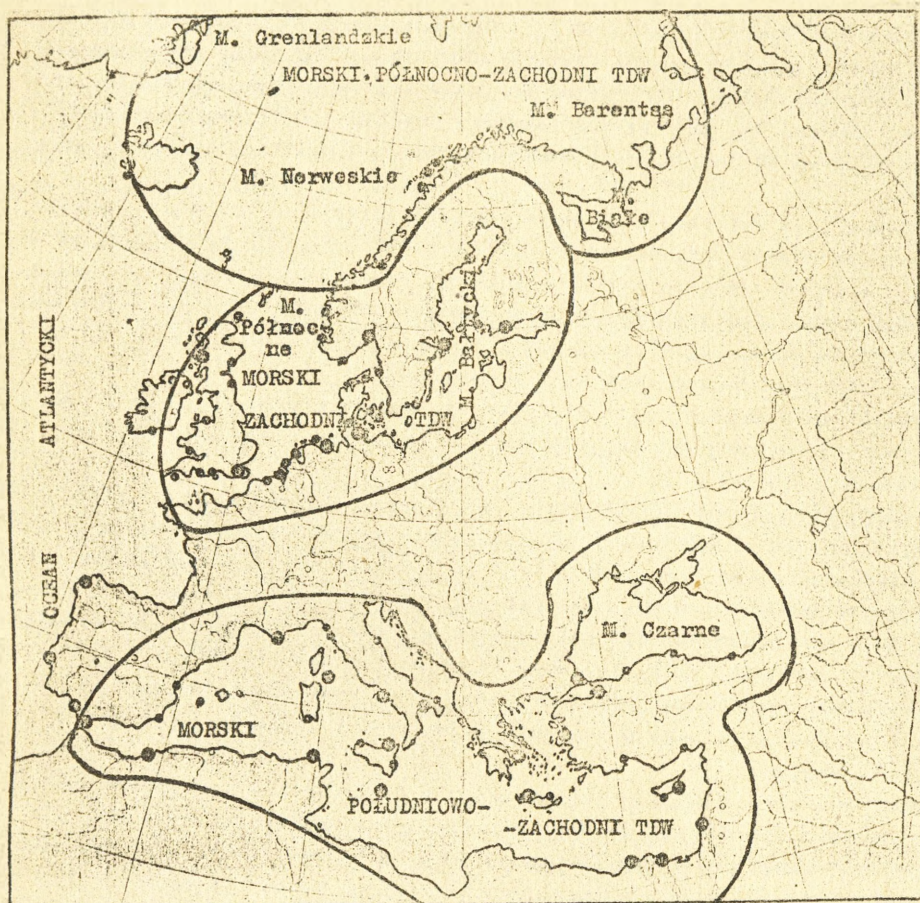
Wśród europejskich morskich TDW, teatr ten jest jedynym, którego warunki wojskowo-geograficzne sprzyjają rozwinięciu okrętów podwodnych i lotnictwa radzieckiej Floty Północnej do działań na Atlantyku. Wschodnia część tego teatru jest pozycją wyjściową rozwinięcia radzieckich rakietowych i ZOP-owskich okrętów podwodnych oraz lotnictwa do działań w Arktyce. W części tej, nad Morzem Barentsa i Morzem Białym, znajduje się system radzieckich baz morskich i lotniczych Floty Północnej.

Rozpoczyna się tu także ważna droga morska, tzw. droga północna, łącząca Ocean Atlantycki z Pacyfikiem. W części zachodniej znajduje się szkierowy tor wodny łączący północne i południowe wybrzeża Norwegii.

Charakterystyka akwenów morskich

Morski północno-zachodni TDW składa się z dwóch części: wschodniej obejmującej Morze Barentsa i Morze Białe oraz zachodniej, do której należy Morze Norweskie i Morze Grenlandzkie. Warunki fizyczno-geograficzne w obydwu częściach są różne.

Morze Barentsa i Morze Białe. W znacznej części leżą one poza kołem podbiegunowym północnym. Średnia głębokość Morza Barentsa wynosi 230 m, Morza Białego 89 m, głębokości maksymalne dochodzą do 350 m.

- - granice teatrów
- • - ważniejsze bazy morskie i punkty bazowania

Rys.2. Europejskie morskie teatry działań wojennych

Od północy otaczają je grupy wysp: Wajgacz, Nowej Ziemi, Ziemi Franciszka Józefa, Spitsbergenu i Wyspa Niedźwiedzia. Ułatwiają one organizowanie ciągłej rubieży ZOP. Wybrzeża południowo-wschodnie są niskie, częściowo zabagnione, pokryte roślinnością tundrową i wieczną zmarzliną. Na wielu wyspach znajdują się lodowce, które po spełnieniu tworzą góry lodowe.

Pogoda jest zmienna, w znacznym stopniu zależna od aktywności cyklonalnej. Najniższe temperatury w zimie wynoszą od -36°C do -44°C na południu oraz od -50°C do -51°C na północy. Północne obszary Morza Barentsa zamarzają. Amplituda pływów u północnych wybrzeży Półwyspu Kolskiego dochodzi do 4 metrów. Również Morze Białe w okresie od listopada do maja pokryte jest lodami stałymi i pływającymi.

Widoczność na morzu jest słaba we wszystkich porach roku. Mgły /ok. 200 dni w roku/ najczęściej występują w lecie nad obszarami topnienia lodowca.

Morza Norweskie i Grenlandzkie. Są akwenami łączącymi oceaniczny atlantycki TDW z arktycznym. Morza te nie są rozdzielone wyraźną granicą naturalną, można więc rozpatrywać je łącznie. Są one obszarem przenikania okrętów podwodnych i lotnictwa Floty Północnej na Atlantyk, a okrętów podwodnych państw NATO do obszarów arktycznych Związku Radzieckiego.

Morza Norweskie i Grenlandzkie są morzami głębokimi /ponad 3 000 m/. Charakter ich wybrzeży jest jednolity. Są to wybrzeża fiordowe, skaliste i górzyste, osłonięte szerokim pasem wysp i szkiełków. Sprzyja to ukryciu okrętów.

Warunki widoczności na obu morzach są niekorzystne w ciągu całego roku. Morze Norweskie nie zamarza nawet podczas najostrejszych zim. Zamarza natomiast Morze Grenlandzkie. Pokrywa lodowa na tym morzu powstaje z arktycznego lodu przynieszonego przez prąd wschodniogrenlandzki, z lodu pochodzenia miejscowego i z gór lodowych. Do marca powierzchnia morza prawie całkowicie jest pokryta lodem /z wyjątkiem Zatoki Wielorybników położonej na zachód od Spitsbergenu/. Lód jest w ciągłym ruchu, co powoduje spiętrzenia, łamanie i obroty pól lodowych. Na wodach przybrzeżnych Grenlandii bardzo często, szczególnie we wrześniu, spotykane są góry lodowe o długości nawet kilkuset metrów, wysokości 50-60 m i zanurzeniu 200-250 m.

Ważniejsze bazy i porty morskie

- Sily marynarki wojennej państw NATO bazują w następujących portach:
- Bodo, bazie morskiej, w której mogą cumować okręty wszystkich klas o zanurzeniu do 9 m;
 - Marstadt - bazie dostępnej dla okrętów wszystkich klas;
 - Lødingen - bazie okrętów podwodnych i okrętów ZOP;

- Tromsø - porcie handlowym i punkcie bazowania sił morskich;
- Trondheim - bazie morskiej i porcie handlowym;
- Bergen - bazie morskiej dostępnej również dla okrętów podwodnych.

Ogólnie system bazowania ma słabe zabezpieczenie remontowe, jest pozbawiony rezerw miejscowych i zaplecza przemysłowego oraz posiada słabo rozwiniętą sieć linii kolejowych i dróg kołowych.

2.2. Morski zachodni teatr działań wojennych

Znaczenie TDW

W skład morskiego zachodniego TDW wchodzi Morze Bałtyckie ze strefą cieśniny, Morze Północne oraz obszary przybrzeżne 11 państw. Ze względu na swoje położenie geograficzne jest to najważniejszy teatr morski tej części świata. Przylegają do niego główne europejskie państwa kapitalistyczne: RFN, Wielka Brytania i częściowo Francja. Na teatrze tym mogą współdziałać strategiczne siły zbrojne działające na całym kontynencie europejskim. Krzyżują się na nim najważniejsze linie komunikacji powietrznej, morskiej i lądowej łączące wszystkie państwa europejskie.

Państwa kapitalistyczne rozbudowały na tym teatrze gęstą sieć baz lotniczych i morskich oraz portów zabezpieczających rozróżnienie okrętów wszystkich klas. Strefa cieśnin bałtyckich podnosi znaczenie teatru. W przypadku wojny będzie ona ważnym rejonem o znaczeniu operacyjno-strategicznym. Morski zachodni TDW składa się z dwóch części: wschodniej, obejmującej Morze Bałtyckie oraz zachodniej - Morze Północne.

Charakterystyka akwenów morskich TDW.

Morze Bałtyckie. Jest morzem zamkniętym. Wąskie i płytkie cieśniny łączą go z Morzem Północnym. Charakteryzuje się zróżnicowanymi warunkami klimatycznymi i hydrologicznymi. Głębokości Morza Bałtyckiego są małe, na obszarze ponad 60% powierzchni nie przekraczają 50 m, zaś głębokości powyżej 100 m występują na 12% powierzchni. Najpłytsza jest Zatoka Pomorska i północna część Zatoki Botnickiej. Do najgłębszych miejsc należą: Głębia Landsortu /459 m/ i Rynna Alandzka /335 m/.

Na Morzu Bałtyckim występuje wiele wysp: do najważniejszych należą wyspy: Alandzkie, Gotlandia, Olandia, Bornholm, Rugia, Hiiuma i Sarema.

Wybrzeża Bałtyku są zróżnicowane. Wybrzeże Szwecji Południowej i Środkowej oraz północne wybrzeże Zatoki Fińskiej jest silnie pocięte, usiane licznymi wyspami i szkiarami. Wybrzeża południowe są niskie, linia brzegowa jest wyrównana, występuje mało zatok.

Na Bałtyku nie ma silniejszych prądów morskich. Nie odczuwa się prawie wcale pływów morskich. Klimat jest umiarkowanie chłodny. Północna i środkowa część morza pokrywa się lodem nawet na 6-7 miesięcy. W połud-

niowej części zlodzenie występuje tylko częściowo zimą, na ogół nie przeszkadza w żegludze. Zima i jesień są najbardziej burzliwymi porami roku; przypada na nie trzy czwarte wszystkich sztormów. Mgły są bardzo gęste i występują w każdej porze roku.

Warunki geograficzne Morza Bałtyckiego, a przede wszystkim jego zamknięty charakter, stosunkowo niewielkie rozmiary, słabo rozwinięta linia brzegowa oraz małe głębokości ograniczają szerokie wykorzystanie okrętów podwodnych i torpedowych, lecz determinują konieczność posiadania sił uderzeniowych w postaci silnego lotnictwa morskiego i małych okrętów bojowych.

Morze Bałtyckie stanowi dogodny obszar do przenikania w głąb kraju środków napadu powietrznego nieprzyjaciela. Tędy prowadzą najkrótsze trasy powietrzne z amerykańskich i brytyjskich baz rozmieszczonych na Grenlandii, Wielkiej Brytanii, Sztetlandach i Orkadach.

Strefa cieśnin bałtyckich. Obejmuje cieśniny: Sund, Wielki i Mały Bełt oraz Kanał Kiloński. Jest to obszar płytkowodny i należy do RFN, Danii i Szwecji. Jest jednym z najważniejszych rejonów opisywanego teatru i panowanie nad nim w znacznym stopniu określa charakter działalności bojowej flot na Morzu Bałtyckim.

Cieśnina Sund ma długość około 111 km i szerokość od 3,7 do 48,2 km. W cieśninie przeważają głębokości od 10 do 20 m. Przez Sund mogą więc przechodzić okręty ZOP do niszczycieli włącznie. Większe okręty płynące z północy mogą dojść tylko do Kopenhagi i Malmö.

Wielki Bełt ma długość około 167 km i szerokość od 13 do 37 km; najmniejsza głębokość wynosi 12 m. W cieśninie jest wiele wysp, płytcizn, mielizn i wraków, które zwężają tor wodny. Jest ona najgłębszą cieśniną bałtycką.

Mały Bełt ma długość ponad 185 km, szerokość od 0,7 do 22,2 km i przeważające głębokości od 12 do 20 m /najmniejsza głębokość 11 m/. Przez cieśninę mogą przechodzić okręty i statki o długości nie przekraczającej 200 m. Nad najważniejszym miejscem cieśniny znajduje się most /prześwit 40 m/.

Kanał Kiloński ma długość 98,7 km, szerokość 110 m na powierzchni i 44 + 65 m na dnie. Głębokość wynosi 11,3 m, lecz dozwolone jest przejście statków o zanurzeniu do 10,4 m. Nad kanałem przebiega pięć mostów, a w rejonie Rensburga pod kanałem przechodzi tunel.

Podczas surowych zim cieśniny i Kanał Kiloński zamarzają, grubość pokrywy lodowej wynosi 40-50 cm.

Morze Północne. Jest przybrzeżnym morzem Oceanu Atlantyckiego przylegającym do Europy Zachodniej i Półwyspu Skandynawskiego. Średnia głębokość morza wynosi 96 m, a maksymalna 463 m. Izobaty 50 i 100 m

dzielią Morze Północne na trzy równe części:

- część południową, najpłytszą;

- część środkową, w której przeważają głębokości od 50 do 100 m /z wyjątkiem Rynny Norweskiej/;

- część północną o przeważających głębokościach od 100 do 200 m.

Wszystkie wyspy Morza Północnego znajdują się w pobliżu wybrzeży, lub leżą na północnym zachodzie, gdzie będą ułatwiały organizację rubieży ZOP między Wielką Brytanią a Norwegią.

Wybrzeża na południu są niskie, mają miękką strukturę. Na północy występują wybrzeża wysokie i fiordowe. Wzdłuż Półwyspu Skandynawskiego ciągnie się pas wysp szklarowych, osłaniają one przybrzeżny tor wodny i ułatwiają obronę. Wybrzeża Szkocji i Północno-wschodniej Anglii również są górzyście, lecz linia brzegowa jest bardziej wyrównana. W obu przypadkach desantowanie i manewr wojsk będą bardzo utrudnione.

Klimat Morza Północnego jest zmienny. Charakteryzuje się krótką i łagodną zimą oraz chłodnym latem. Przeważają wiatry zachodnie i południowo-wschodnie. W jesieni i zimie jest najwięcej dni sztormowych. Przyływy wzrastają z północy /1,5 m/ na południe /5-6 m przy wybrzeżu belgijskim i angielskim/.

Przy wybrzeżu Holandii i Belgii lód tworzy się tylko podczas mroźnych zim /trwa 15-20 dni w roku/. Przy wybrzeżu Niemiec i Danii pokrywa lodowa tworzy się każdego roku; zlodzenie trwa tutaj średnio 50 dni, a podczas mroźnych zim do 100 dni.

Cechą charakterystyczną Morza Północnego jest świecenie wody obserwowane głównie od sierpnia do listopada, świecenie jest tak intensywne, że może demaskować nie tylko okręty nawodne lecz i torpedy.

Bazy morskie i porty handlowe

Nad Morzem Bałtyckim w okresie pokoju bazami morskimi RFN są: Kilonia i Flensburg, a punktami bazowania - Neustadt i Eckevnförde. W Danii są trzy bazy morskie: Kopenhaga, Korsør i Fredrikshavn. W Finlandii są dwie bazy morskie: Porkkala Udd i Turku-Pansia, a w Szwecji trzy bazy morskie: Sztokholm, Karlskrona i Göteborg oraz trzy punkty bazowania - Gustavsvik, Hars Fjard i Farozund.

W stoczniach remontowych znajdujących się w nadbałtyckich państwach kapitalistycznych może być jednocześnie remontowanych 34 niszczycieli lub okrętów podwodnych, cztery lotniskowce ZOP i jeden lotniskowiec ciężki.

Sieć baz morskich nad Morzem Północnym jest gęsta. Bazy posiadają nowoczesne wyposażenie zabezpieczające bazowanie dużych okrętów, jed-

nak w wielu przypadkach nie ma warunków zapewniających szybkie rozwinięcie i rozródowanie okrętów.

Do ważniejszych baz marynarki wojennej występujących na Morzu Północnym, należą:

- w RFN: Wilhelmshaven, Cuxhaven i Borkum;
- w Holandii: Den Helder i Vlissingen;
- w Belgii: Zeebrugge, Ostenda i Nieuport;
- w Wielkiej Brytanii: Chatham i Rosyth;
- w Norwegii: Haakonswewen /w pobliżu Bergen/ i Horten /w pobliżu

Oslo/.

W okresie wojny liczba baz i punktów bazowania na Morzu Północnym może wzrosnąć do 280.

Wnioski:

W ewentualnej przyszłej wojnie na morskim zachodnim TDW mogą być skoncentrowane główne siły morskie przeciwnych stron. Warunki fizyczno-geograficzne są na ogół sprzyjające, lecz czasem mogą wywrzeć niekorzystny wpływ na użycie sił i środków marynarki wojennej.

Strefa cieśnin dzieli morski ZTDW na dwa odizolowane baseny, co znacznie utrudnia działania marynarki wojennej na całej głębokości teatru.

Stosunkowo mała głębokość mórz utrudnia manewr okrętów podwodnych oraz ułatwia masowe wykorzystanie min.

Najbardziej niekorzystne warunki pracy stacji hydroakustycznych występują od czerwca do października. W tym okresie utrudnione jest wzajemne wykrywanie się okrętów nawodnych i podwodnych.

Złodzenie Bałtyku może utrudnić lub uniemożliwić taktyczne rozwinięcie okrętów z baz na okres 1,5-4 miesięcy, a w Zatoce Fińskiej i Bałtyckiej - na okres 3-6 miesięcy.

Wielka Brytania i RFN mają najbardziej pojemną sieć lotnisk i najlepiej wyposażone bazy morskie i porty. Istnieje tutaj najgęstsza sieć posterunków radiolokacyjnych i najbardziej nowoczesna sieć posterunków radionawigacyjnych.

2.3. Morski południowo-zachodni teatr działań wojennych

Znaczenie TDW

W skład morskiego południowo-zachodniego TDW wchodzi Morze Śródziemne łącznie z Czarnym i Azowskim oraz przyległe terytoria państw południowoeuropejskich, czarnomorskich i północnoafrykańskich.

Znaczenie tego teatru wynika z następujących czynników:

- położenia na styku trzech kontynentów: Europy, Azji i Afryki;
- krzyżowania się morskich i powietrznych linii komunikacyjnych o światowym znaczeniu;

- sąsiedztwa najbogatszych źródeł ropy naftowej w krajach Bliskiego Wschodu.

Na tym teatrze znajdują się państwa dwóch obozów - socjalistycznego i kapitalistycznego.

Morski południowo-zachodni TDW jest teatrem zamkniętym, a cieśniny i wąskie przejścia dzielą go na zamknięte i izolowane części.

Charakterystyka akwenów morskich

Morze Śródziemne. Powierzchnia jego wynosi 2505 tys. km², największa rozpiętość południowa 807 km, rozpiętość równoleżnikowa 3704 km, największa głębokość 5 120 m, głębokość średnia 1 498 m. Od wczesnej wiosny do późnej jesieni temperatury nie spadają poniżej +20°C, a w okresie letnim osiągają nawet +40°C. Przezroczystość wody dochodzi do 60 m. Pływy morskie osiągają maksymalne amplitudy w Zatoce Małej Syrti - 1,83 m. W skład Morza Śródziemnego wchodzi kilka odrębnych mórz: Liguryjskie, Tyrreńskie, Jońskie, Adriatyckie i Egejskie. Poszczególne morza są oddzielone wąskimi przejściami i cieśninami. Codziennie w basenie Morza Śródziemnego przebywa 3000 statków handlowych. W kontroli ruchu morskiego istotną rolę mogą odgrywać wyspy, szczególnie Sycylia, Sardynia, Malta, Pantelleria, Kreta oraz wyspy Morza Egejskiego /Cyklady i Sporady/. Niezwykle ważną rolę spełniają również cieśniny czarnomorskie i gibraltarska oraz Kanał Sueski.

Cieśnina Gibraltarska leży między Europą i Afryką, łączy ona Atlantyk z Morzem Śródziemnym. Ma około 90 km długości; w najwęższym miejscu szerokość 14 km. Głębokość cieśniny wynosi 1181 m, najmniejsze głębokości - 300 m, jest ona jedynym przejściem na morski południowo-zachodni TDW dostępnym dla okrętów podwodnych w zanurzeniu.

Kanał Sueski ma 173 km długości, szerokość na powierzchni 120-150 m, a przy dnie 10-90 m. Głębokość kanału wynosząca 12-130m umożliwia ruch statków o zanurzeniu nie przekraczającym 11,58 m. Kanał nie posiada śluz.

Cieśniny czarnomorskie. Długość strefy cieśnin wynosi 296 km i obejmuje Bosfor, Dardanele i leżące między nimi Morze Marmara. Okręty podwodne mogą przepływać tylko przez środkową i północną część Bosforu, gdzie dominują głębokości od 50 do 80 m. Przez całą strefę przechodzi tor wodny o głębokości 50 m.

Cieśniny środkowej części Morza Śródziemnego. Należą do nich cieśniny: Sycylijska, Maltańska i Messyńska. Najbardziej ruchliwa linia komunikacyjna prowadzi przez Cieśninę Sycylijską /największa głębokość 300 m/. Może ją dublować Cieśnina Messyńska /najmniejsza głębokość 90 m/, Cieśnina Maltańska również jest stosunkowo płytka /100 m/, lecz można

ją omiąć płynąc na południe od Malty, gdzie wody są głębokie.

Morze Czarne. Jego powierzchnia wynosi 423 tys. km², największa rozpiętość południkowa 468 km i równoleżnikowa 1130 km. Najczęściej występują tu głębokości 1000-2000 m. Na Morzu Czarnym istnieją dogodne warunki do bazowania okrętów i prowadzenia działań przez flotę wojenną. Natomiast wyjście z morza jest utrudnione, gdyż prowadzi przez wąskie i płytkie cieśniny Bosfor i Dardanele.

Ważniejsze bazy i porty morskie

W basenie Morza Śródziemnego znajduje się ponad 30 baz morskich i punktów bazowania. Istnieje bardzo gęsta sieć portów handlowych, które mają ważne znaczenie gospodarcze, ponadto mogą one odegrać ważną rolę w systemie rozśrodkowania marynarki wojennej, zaopatrzeniu i remoncie okrętów. Do ważniejszych portów handlowych należą: Marsylia, Genua, Triest, Neapol, Livorno, Pireus, Port Said i inne.

Najważniejsze bazy morskie i punkty bazowania w poszczególnych krajach są następujące:

- w Hiszpanii: Kertagena, Kadyks, Rota i Mahon /na Minorce/;
- w Gibraltarze baza brytyjska;
- we Włoszech: Neapol, Taranto, Augusta, Cagliari, La Maddalena /baza atomowych okrętów podwodnych/, Livorno, La Spezia, Messina, Brindisi, Ancona;
- w Grecji: Pireus, Suda;
- w Turcji: Galandzik, Stambuł, Izmir;
- na Cyprze: Famagusta /baza brytyjska/, Larnaka i Limassol;
- w Izraelu: Haifa;
- w Afryce Północnej: Aleksandria, Port Said, Bizerta i Mers-el-Kabir /koło Oranu/.

Na Morzu Śródziemnym przebywa amerykańska 6 Flota. Jej główną bazą jest Neapol, ponadto korzysta ona z wielu portów włoskich, greckich, tureckich, hiszpańskich i cypryjskich. Skład 6 Floty ulega zmianom w zależności od sytuacji politycznej i wojskowej w tym regionie. Zazwyczaj składa się ona z 1-3 lotniskowców uderzeniowych i 50-60 innych okrętów bojowych i pomocniczych. Według danych z 1982 r. na Morzu Śródziemnym znajdowały się: 1 lotniskowiec uderzeniowy, 14 okrętów eskortowych, 5 atomowych okrętów podwodnych i 94 samoloty bojowe.

Cały obszar morskiego południowo-zachodniego TDW posiada korzystne warunki dla działania sił morskich.

3. OCEANICZNY ARKTYCZNY TEATR DZIAŁAŃ WOJENNYCH

3.1. Skład i znaczenie TDW

Oceaniczny arktyczny TDW składa się z Morza Arktycznego /Oceanu Lodowatego/ i przylegających do niego mórz: Karskiego, Laptierów, Wschodniosyberyjskiego, Czukockiego, Beauforta i Baffina. Ponadto w skład teatru wchodzi przyległe pasy nadmorskie terytoriów Związku Radzieckiego, Kanady, Grenlandii oraz archipelagi wysp znajdujących się na wymienionych morzach. Są to wyspy: Ziemia Franciszka Józefa, Ziemia Północna, Nowosyberyjska, Wrangla, Banksa, Królowej Elżbiety, Ellesmere'a i inne.

Znaczenie tego teatru wynika z następujących faktów:

- w granicach oceanicznego arktycznego TDW znajdują się terytoria Związku Radzieckiego, Kanady, Stanów Zjednoczonych i posiadłości Danii;
- państwa imperialistyczne rozbudowują tutaj bazy lotnicze i wojsk obrony powietrznej, przekształcają ten obszar w przyczółek agresji przeciw Związkowi Radzieckiemu;
- przez obszar tego TDW przechodzą najkrótsze linie powietrzne między Związkiem Radzieckim a Stanami Zjednoczonymi i Kanadą, jest to najkrótsza droga z Ameryki Północnej do ośrodków gospodarczych Związku Radzieckiego, znajdujących się na Syberii i Uralu;
- półwysep Czukocki leży zaledwie 89 km od Alaski;
- atomowe okręty podwodne mogą tutaj w krótkim czasie przejść z Atlantyku lub Pacyfiku i zająć swoje pozycje bojowe;
- tereny przylegające do obszarów morskich TDW posiadają znaczne zasoby węgla, ropy naftowej, metali kolorowych i szlachetnych.

3.2. Warunki komunikacyjne

Trasy przejścia okrętów podwodnych

Na Morzu Arktycznym istnieje pięć tras przejścia okrętów podwodnych na trzech kierunkach.

Kierunek grenlandzko-norweski ma dwie trasy:

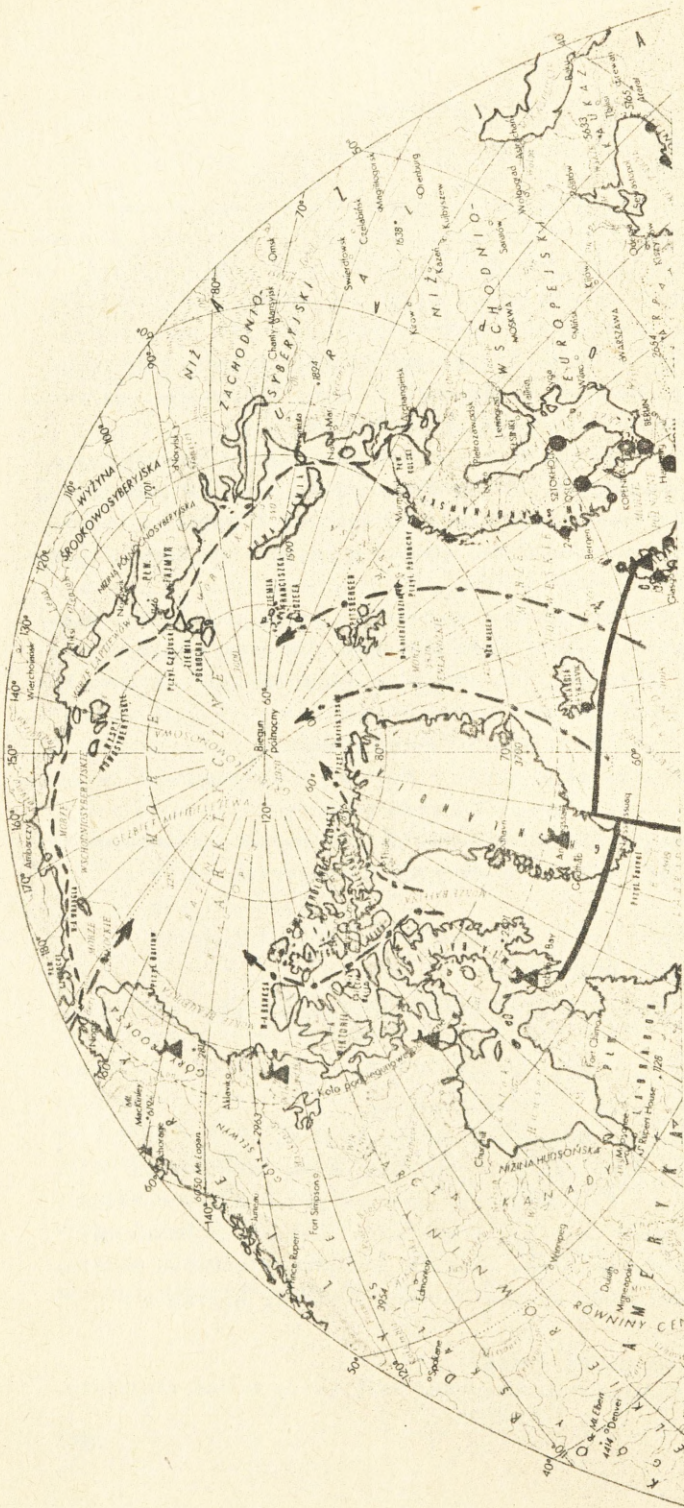
- 1/ trasę między Grenlandią i Spitsbergenem;
- 2/ trasę między północną Norwegią i Spitsbergenem.

Kierunek kanadyjskich wysp arktycznych również ma dwie trasy:

- 3/ trasę cieśnin Smitha i Robesona prowadzącą przez Morze Labradorskie i Baffina oraz cieśniny Smitha, Kana Basin, Kennedy i Robesona;
- 4/ trasę cieśnin Lancaster - Mac Clure'a prowadzącą z Morza Baffina na Morze Beauforta przez cieśniny: Lancaster, Barrowa, Melville'a i Mac Clure'a.

Kierunek pacyficzny ma jedną trasę:

- 5/ trasa z Morza Beringa, przez Cieśninę Beringa na Morze Czukockie.

- - ważniejsze bazy morskie i punkty bazowania
- ✕ - amerykańskie stacje rozpoznawcze, łączności, nawigacyjne i radiolokacyjne
- - - - - główne przejścia morskie do rejonu arktycznego
- --- --- Północna Droga Morska

Rys.3. Arktyczny oceaniczny teatr działań wojennych.

Warunki komunikacji morskiej

W komunikacji morskiej istnieją dwie główne trasy:

- 1/ wzdłuż północnych wybrzeży Związku Radzieckiego;
- 2/ wzdłuż północnych wybrzeży Kanady i Stanów Zjednoczonych.

Wzdłuż wybrzeży Związku Radzieckiego przebiega "północna droga morską". Łączy ona północno-zachodnie rejony ZSRR z rejonami północno-wschodnimi. Prowadzi ona z Murmańska i Archangielska przez Cieśninę Karaicką, Morze Karaickie, Cieśninę Wilkiewicza, Morze Łaptiewów, Cieśninę Dymitry Łaptiewa, Morze Wschodniosyberyjskie, Cieśninę De Longa i Cieśninę Beringa na Oceanie Spokojnym. Długość trasy z Archangielska do Zatoki Priwłidienija nad Cieśniną Beringa wynosi 7000 km.

O zaletach tej trasy mogą świadczyć następujące odległości charakteryzujące drogę morską z Leningradu do Władywostoku;

- 1/ przez Kanał Białomorski i Północną Drogę Morską - 13330 km;
- 2/ przez Kanał Sueski - 23100 km;
- 3/ przez Kanał Panamski - 27600 km.

Wzdłuż wybrzeży Kanady i USA przebiega "Przejście Północno-Zachodnie" wykorzystywane przez morskie floty wojenne tych państw. Przejście to łączy Morze Baffina z Morzem Beauforta dwiema trasami:

- południową, która przebiega wzdłuż wybrzeży kontynentu północno-amerykańskiego;
- północną, przechodzącą pomiędzy wyspami przez system cieśnin Mac Klure - Lancaster.

Komunikacja powietrzna i baza lotnicza

Przez Arktykę prowadzą najkrótsze linie lotnicze łączące kontynenty. Do najważniejszych należą następujące:

1. Kopenhaga - Los Angeles, przez Grenlandię, Ziemię Baffina i Zatokę Hudsona, długość trasy 8300 km.
2. Vancouver /Kanada/ - Amsterdam przez Zatokę Hudsona, Grenlandię i Islandię, długość trasy 7700 km.
3. Oslo - Tokio, przez Spitsberg, Grenlandię, Kanadyjskie wyspy arktyczne, Alaskę i Aleuty, długość trasy 12500 km.

Na obszarze otaczającym Morze Arktyczne znajduje się wiele lotnisk, z tego:

- w Kanadzie 236 lotnisk /94 lotniska I i II klasy/;
- na Alasce i Aleutach 90 lotnisk /26 lotnisk I i II klasy/.

Ponadto na Grenlandii znajdują się lotniska duńskie i Stanów Zjednoczonych o pasach startowych 1800-3300 m i powierzchni żalbetowej lub metalowej. Są tutaj również lotniska lodowe.

Wnioski:

1. Na obszarze arktycznego oceanicznego teatru działań wojennych mogą być skoncentrowane środki napadu i obrony służące do prowadzenia działań bojowych w powietrzu, na lądzie i na morzu.

2. Pokrywa lodowa wywiera największy wpływ na użycie sił i środków marynarki wojennej. Podwodne okręty atomowe mogą działać przez cały rok, okręty nawodne - tylko podczas lata, tj.: w miesiącach VII-IX.

4. OCEANICZNY INDYJSKI TEATR DZIAŁAŃ WOJENNYCH

4.1. Położenie i znaczenie wojskogeograficzne teatru

Oceaniczny Indyjski teatr działań wojennych obejmuje obszar wodny Oceanu Indyjskiego wraz z przyległymi do niego morzami i zatokami. Ponadto w skład tego TDW wchodzi nadbrzeżne pasy lądu Afryki Wschodniej, Azji Południowej i Archipelagu Malajskiego, Australii Zachodniej oraz Antarktydy.

Ocean Indyjski jest najmniejszym z trzech oceanów kuli ziemskiej. Jego powierzchnia wraz z morzami pobocznymi i śródziemnymi /M. Czerwone, Zatoka Perska, M. Arabskie, M. Andamańskie i Zatoka Bengalska/ wynosi 74,92 mln km². Średnia głębokość około 4000 m, maksymalna-7455 m. Rozpiętość równoleżnika wynosi 10 750 km, południkowa 10 370 km. Łączna powierzchnia wysp Oceanu Indyjskiego wynosi ponad 706 tys. km². Do ważniejszych należą: Madagaskar, Cejlon, Komory, Moskareny, Seszele, Sokotra, Lakkadiwy, Malediwy, Andamany, Nikowazy, Kokosowe, Crozeta, Kierguelen, Nowy Amsterdam.

Na dnie Oceanu Indyjskiego występują liczne grzbiety, które dzielą ocean na baseny. Największą głębią jest Rów Sundajski, który ciągnie się wzdłuż wysp Archipelagu Malajskiego.

Klimat Oceanu Indyjskiego kształtuje się na północy pod wpływem monsunów, w części centralnej - pod wpływem stałych pasatów, a na południu jest związany z silnymi wiatrami zachodnimi. Średnia temperatura powietrza waha się od 22°C w zimie do 29°C w lecie. W strefie subpolarnej wynosi ona odpowiednio od -10°C do 0°C.

Istnieją szerokie przejścia z Oceanu Indyjskiego na Atlantyk /3700 km szerokości i 2000 m głębokości/ i na Pacyfik /2485 km szerokości i 2000 m głębokości/.

Znaczenie wojskogeograficzne oceanicznego indyjskiego TDW wynika z następujących czynników:

1. Kraje przylegające do oceanu posiadają bogatą bazę surowcową, jak: ropę naftową /Bliski i Środkowy Wschód, Indonezja/, uran /RPA i Australia/, rudy żelaza i boksytów /Australia/, rudy manganu i chromu /RPA, Indie/, cyna i kauczuk /Indonezja/, diamenty /RPA/.

2. Przez Ocean Indyjski przechodzą trasy żeglowne i lotnicze o znaczeniu strategicznym /18% przewozów morskich świata/.

3. Większość krajów leżących nad Oceanem Indyjskim jest politycznie niezależna, rośnie znaczenie polityczne tych krajów. Państwa imperialistyczne rywalizują o te kraje, jako o rynek zbytu towarów, o miejsca eksportu kapitału oraz źródła surowców mineralnych i rolniczych.

4. Istnieje realne zagrożenie radzieckich okręgów przemysłowych

- ● - ważniejsze bazy morskie i punkty bazowania
- ▲ - amerykańskie stacje rozpoznawcze, łączności, nawigacyjne i radiolokacyjne

Rys.4. Oceaniczny indyjski teatr działań wojennych

w Azerbejdżanie i Azji Środkowej z północnych okienów Oceanu Indyjskiego /odległości rzędu 2000 km/.

5. Stany Zjednoczone i Wielka Brytania starają się wciągnąć nowe powstałe państwa do bloków wojskowych oraz uzyskiwać na ich terytoriach bazy.

4.2. Warunki komunikacyjne

Komunikacja morska

Ocean Indyjski jest obszarem transportowym łączącym Europę ze Środkowym i Dalekim Wschodem oraz Australią. Przez Ocean Indyjski przechodzą następujące główne trasy żeglugowe:

1. Z portów Zatoki Perskiej /Arabskiej/ do Europy Zachodniej i Ameryki /przez Morze Czerwone, Kanał Sueski/. Np. w 1976 r. przepłynęło tędy 15845 statków, które przewiozły 83,8 mln ton ładunków suchych i 33,8 mln ton ładunków płynnych.

2. Z portów Europy Zachodniej przez Kanał Sueski do Indii, Cejlonu, Birmy, Indonezji i dalej przez Cieśninę Malakka do krajów leżących nad Pacyfikiem.

3. Z portów Zatoki Perskiej przez Cieśninę Malakka do krajów leżących nad Pacyfikiem. Np. w 1974 r. na tej linii przewieziono 267 mln ton ropy naftowej.

4. Z Kanału Sueskiego i Zatoki Perskiej do Australii i Nowej Zelandii.

5. Z Europy Zachodniej do Afryki Wschodniej.

Komunikacja powietrzna

Przez Ocean Indyjski przechodzą trasy międzynarodowych linii lotniczych łączących porty Europy Zachodniej z krajami Afryki, Azji i z Australią. Do najważniejszych tras należy zaliczyć następujące:

1/ Londyn - Melbourne /przez Bejrut, Karaczi, Kalkutę, Singapur, Dżakartę, Sydney/;

2/ Paryż - Tokio /przez Karaczi, Kalkutę, Bangkok, Ho Chi Min i Manilę/;

3/ Nowy Jork - Tokio - San Francisco /przez Londyn, Stambuł, Bejrut, Karaczi, Kalkutę, Bangkok, Hongkong, Tokio i Honolulu/;

4/ Londyn - Johannesburg /przez Rzym, Chartum i Salisbury/.

Do największych portów lotniczych tego obszaru należą: Chartum, Karaczi, Bombaj, Kalkuta, Rangun, Nairobi i Salisbury.

4.3. Bazy morskie i lotnicze

System baz morskich jest najlepiej rozwinięty w północnej części Oceanu Indyjskiego. Znajdują się tutaj następujące bazy:

- w Izraelu Ejlat /nad Zatoką Akaba/;
- w Iranie Chovvamshahr, Charg /na wyspie/, Jask i Chahbahar;
- w Iraku Al Basra i Al Faw;
- w Bahreinie Al Manama;
- w Pakistanie Karaczi;
- w Indiach Bombaj, Kochin, Madras, Vishakhapattanam, Kalkulta i Port Blair /na Wyspach Andamańskich/;
- na Cejlonie Kolombo i Trincomales;
- w Bangladeszu Chittageon;
- w Birmie Rangun.

Na pozostałych wybrzeżach i wyspach Oceanu Indyjskiego występuje znacznie mniej baz morskich, a mianowicie:

- w Australii Fremantle i Kokaburn Sound;
- w RPA Masselbaai i Darban;
- na Komoroch Dzaudzi;
- na Madagaskarze Diego Suarez;
- w Kenii Mombasa;
- w Somali Berbera i Dżibuti.

W archipelagu Czagos na atolu Diego Garcia znajduje się baza morska i lotnicza Stanów Zjednoczonych, wydzierzawiona w 1966 r. od Wielkiej Brytanii na 50 lat.

Sieć lotniskową w krajach Oceanu Indyjskiego przedstawiono w tabeli 1.

Tabela 1

K r a j	Liczba lotnisk /wody-wisk/	Liczba lotnisk z podaną długością pasów startowych	Główne lotniska
1	2	3	4
Iran	80 /6/	20, 1800-2700 m	Zahedan, Isfahan, Qazvin, Teheran
Irak	38	ponad 1000 m	Bagdad, Al Basra, Kirkuk
Arabia Saudyjska	14	ponad 1000 m	Ra'as at Tannura, Jidda, Ar Riyad
Jemen	około 35	ponad 1000 m	Kamaran, Aden
Pakistan	72	20, 1500-1800 m 36, 1800-2400 m 13, ponad 2400 m	Karaczi, Peshawar, Quetta, Sargodha

1	2	3	4
India	190	29, 1500-1800 m 119, 1800-2400 m 15, ponad 2400 m	Agra, Bombaj, Delhi, Kalkuta, Madras, Shrinagar
Cejlon	12	6, ponad 1800 m	
Birma	53	16, 1800-2400 m 1, 2670 m	Przy głównych ośrodkach gospodarczych i mia- stach
Kraje Afryki Wschod- niej i Madagas- kar	około 90	23, 1800 m i więcej	RPA: Johannesburg, Pretoria, Pietersburg, Bloemfontein Mozambik: Beira i Lou- ronco Marquês Tanzania: Dar es Salam i Tabora Kenia: Nairobi i Mombasa Somali: Magadisj Madagaskar: Tananariwa i Majunga

4.4. Obecność Stanów Zjednoczonych na Oceanie Indyjskim

Po roku 1969, gdy Wielka Brytania postanowiła wyprowadzić swoje siły z akwenów położonych na wschód od Seuzu, Stany Zjednoczone wzmożyły swe zainteresowania tą strefą. Zwiększono "strefę odpowiedzialności" dla 7 Floty USA aż do południka 60° długości wschodniej obejmując tym samym większą część oceanu. W latach 1973-79 odbyło się 17 rejsów 7 Floty do tej strefy.

W roku 1980 pojawiła się doktryna Cartera, w wyniku której ogłoszono, że strefa Oceanu Indyjskiego, a w szczególności Zatoka Perska jest obszarem państwowo ważnych interesów Stanów Zjednoczonych. Nastąpiła również próba interwencji zbrojnej w Iranie. Równocześnie utworzono w Zatoce Perskiej grupę uderzeniową, składającą się z ponad 30 okrętów i 11800 żołnierzy piechoty morskiej. Do grupy tej dołączają na przemian lotniskowce uderzeniowe z 6 i 7 Floty. Np. w 1982 r. w strefie Oceanu Indyjskiego znajdowały się 2 lotniskowce uderzeniowe, 17 okrętów eskortowych, 3 atomowe okręty podwodne i około 180 samolotów bojowych. Od stycznia 1980 r. odbywają się w tym obszarze regularne loty bombowców strategicznych. Nad Oceanem Indyjskim bez przerwy "wisi" jeden z satelitów programu "647" obserwujący sytuację w tym obszarze. Wspomina się o możliwościach zastosowania taktycznej broni atomowej w Zatoce Perskiej.

W skład amerykańskich sił szybkiego reagowania /1982 r./ w tym rejs-

nie wchodzi jednostki 1 i 3 dywizji piechoty morskiej, 82 dywizji powietrznodesantowej oraz 101 dywizji powietrznostrumowej. Prawdopodobnie już wybudowano 2 pływające składy uzbrojenia i techniki bojowej, dotychczas rolę tę spełniało 7 statków transportowych.

Stany Zjednoczone wykorzystują bazy: Diego Garcia, w Omanie, Kenii, Somali oraz w Australii, wykorzystują również pod względem militarnym obszary Izraela, Egiptu i Pakistanu.

W strefie Oceanu Indyjskiego przebywają ponadto okręty wojenne Wielkiej Brytanii, Francji i RFN. Przewidziana jest obecność okrętów Australii, Włoch i Holandii.

Wnioski:

1. Znaczenie strategiczne Oceanu Indyjskiego wynika z następujących faktów:

a/ w krajach położonych nad oceanem znajduje się ponad połowa zbadanych światowych zasobów ropy naftowej, dwie trzecie zasobów uranu, połowa zasobów złota i prawie 100% wydobywanych w świecie kapitalistycznym diamentów; tutaj znajdują się również główni producenci cyny i kauczuku naturalnego;

b/ na Ocean Indyjski przypada 3/4 światowych przewozów ropy naftowej i jej przetworów oraz znacznych ilości surowców, wyrobów przemysłowych i produktów rolniczych, stąd zaspokajają swe potrzeby w ropie naftowej kraje Europy Zachodniej /w 70%/, Stany Zjednoczone /w ponad 30%/ i Japonia /w około 80%/;

c/ na Oceanie Indyjskim krzyżują się linie komunikacyjne łączące cztery kontynenty: Europę, Azję, Afrykę i Australię, stąd niezwykle znaczenie komunikacyjne mają takie przejścia morskie, jak: Kanał Sueski, Morze Czerwone, strefa cieśnin sundajskich oraz Cieśnina Torresa.

2. Po drugiej wojnie światowej w granicach tego teatru lub w jego najbliższym sąsiedztwie odbyło się wiele konfliktów zbrojnych z udziałem niektórych państw kapitalistycznych /głównie USA/. Stany Zjednoczone zwiększają swoją obecność i wpływy w tym rejonie. Oprócz już wspomnianej bazy Diego Garcia rozbudowują bazę w Kokeburn Sound w Australii, zamierzają również wykorzystać inne bazy bliskowschodnie i afrykańskie. Obecność swoją na Oceanie Indyjskim akcentuje również Wielka Brytania i Francja oraz niektóre inne państwa zachodnie.

3. Oceaniczny Indyjski TDW w porównaniu z innymi oceanicznymi TDW ma słabiej rozbudowane przygotowanie operacyjne. Np. na Oceanie Indyjskim jest zaledwie około 30 baz morskich, zaś na Atlantyku 150, a na Pacyfiku 65.

4. Najbardziej skomplikowane warunki klimatyczne posiada północna część TDW, gdzie w ciągu całego roku występują wysokie temperatury i duża wilgotność powietrza, a podczas monsunu letniego - silne wiatry.

5. OCEANICZNY PACYFICZNY TEATR DZIAŁAŃ WOJENNYCH

5.1. Wojskowo-geograficzne znaczenie teatru

Oceaniczny pacyficzny TDW jest największym teatrem działań wojennych globu ziemskiego. Wody jego obmywają cztery kontynenty: Azję, Australię i dwa kontynenty amerykańskie. Jego granica południowa opiera się o piąty kontynent - Antarktydę.

Do teatru przylegają trzy największe kraje świata: Związek Radziecki, Chińska Republika Ludowa i Stany Zjednoczone. Na obszarze teatru leży ponadto Japonia - jedno z najbardziej rozwiniętych pod względem ekonomicznym państw świata kapitalistycznego. W sumie nad Pacyfikiem zamieszkuje 40% ludności świata.

Na obszarze tym działają następujące organizacje i układy polityczne, wojskowe i gospodarcze^{x/}:

- ANZUS - Pakt Wojskowy Pacyfiku, w skład którego wchodzi Stany Zjednoczone, Australia i Nowa Zelandia;

- ANZUK - "Pakt pięciu" lub małe NATO, w skład którego wchodzi: Wielka Brytania, Australia, Nowa Zelandia, Malesja i Singapur /pakt działa od IX.1971 r./;

- OPA - Organizacja Państw Amerykańskich /od 1948 r./;

- nad Pacyfikiem leżą również państwa Układu Warszawskiego /ZSRR/ i NATO /USA i Kanada/;

- OECD - Organizacja Współpracy i Rozwoju Gospodarczego /od 1961 r.: USA, Kanada, Japonia, Australia i Nowa Zelandia/;

- ASEAN - Stowarzyszenie Narodów Azji Południowo-Wschodniej /od 1967 r.; zrzesza Indonezję, Filipiny, Malesję, Tajlandię i Singapur/;

- SELA - Łatynoamerykański System Gospodarczy /działa od 1975 r., zrzesza państwa Ameryki Środkowej i Południowej/;

- AMC - Andyjski Wspólny Rynek /działa od 1969 r., zrzesza Wenezuelę, Kolumbię, Ekwador, Peru i Boliwię/.

Na obszarze oceanicznego pacyficznego TDW leżą przyczółki amerykańskie umożliwiające podejście do krajów socjalistycznych. Są to wyspy Japońskie, Filipiny, Korea Południowa, Tajlandia, Nowa Zelandia i Australia. Do innych ważnych przyczółków amerykańskich należą: Alaska, Aleuty, Wyspy Hawajskie i wyspy Oceanii.

W oparciu o te państwa rozbudowano system baz lotniczych i morskich i wiele innych systemów militarnych, jak: baz rakiet międzykontynentalnych i taktycznych rakiet kierowanych oraz systemy obrony przeciwlotniczej, łączności i radiolokacji.

x/ Pakt SEATO został rozwiązany w 1975 r.

Najbardziej prawdopodobne obszary działań znajdują się w północnej i środkowej części TDW.

Sily zbrojne Stanów Zjednoczonych na obszarze oceanicznego pacyficznego TDW liczą około 470 tys. osób, w tym 3 dywizje, 1 samodzielna brygada, 1125 samolotów bojowych i 140 okrętów.

Na Pacyfiku działa amerykańska 7 Flota, w skład której wchodzi /1982 r./: 1 lotniskowiec uderzeniowy, 21 okrętów eskortowych, 5 podwodnych okrętów atomowych i 262 samoloty bojowe.

Pacyfik jest największym oceanem Ziemi. Jego powierzchnia, bez mórz peryferyjnych wynosi 165 mln km². Największa rozpiętość południkowa występuje pomiędzy Aleutami i Antarktydą i wynosi 13300 km. Rozpiętość wzdłuż równoleżnika 7° szerokości północnej wynosi 17 600 km i maleje w kierunku północnym /na równoleżniku 50° szerokości północnej ma tylko 5 500 km/.

Tak duże rozpiętości Pacyfiku powodują, że na jego obszarze występują wszystkie strefy klimatyczne, znaczne różnice oświetlenia w poszczególnych sezonach i różne zjawiska astronomiczne.

Strefy cieśnin i Kanał Panamski łączą pacyficzny TDW z przylegającymi do niego morskimi i innymi oceanicznymi TDW. Do najważniejszych należą następujące przejścia:

1. Strefa cieśnin kurylskich i komandorsko-aleuckich. Łączy ona Pacyfik z morskimi północno-wschodnim TDW, obejmującym Morze Beringa i Morze Ochockie. W strefie cieśnin kurylskich o długości 1200 km jest ponad 30 dużych wysp, między którymi znajdują się głębokie przejścia umożliwiające wyjście okrętów na Pacyfik, cieśniny komandorsko-aleuckie mają długość ponad 2450 km i posiadają wiele głębokich cieśnin o różnej szerokości. Istnieją tutaj sprzyjające warunki bazowania sił ZOP i kontroli przejścia na Morze Arktyczne.

2. Strefa cieśnin japońskich i taiwańsko-nanselskich. Znajduje się ona na granicy Pacyfiku i morskiego wschodniego TDW, obejmującego morza: Japońskie, Żółte i Wschodniochińskie. W strefie cieśnin japońskich znajdują się cztery cieśniny na odcinku 1100 km. W strefie cieśnin taiwańsko-nanselskich leży archipelag Riukiu i Wyspa Taiwan. Pomiędzy wyspami znajduje się szereg głębokich cieśnin rozrzuconych na odcinku 1100 km.

3. Strefa cieśnin filipińskich i sundajskich. Łączy ona Pacyfik z morskimi południowo-wschodnim TDW, a więc z morzami: Południowochińskim i Archipelagu Sundajskiego. Długość strefy wynosi 2800 km.

Ponadto istnieje kilka innych przejść, jak:

- Cieśnina Torresa, najkrótsze połączenie Pacyfiku z Oceanem Indyjskim;

- Cieśnina Drake'a pomiędzy Ameryką Południową i Antarktydą;
- szerokie przejście pomiędzy Australią i Antarktydą.

Na szczególną uwagę zasługuje Kanał Panamski, który jest najkrótszym połączeniem między Pacyfikiem a Atlantykiem. Na on długość 81,6 km, szerokość 60-300 m, najmniejszą głębokość 12,5 m, 3 podwójne śluzy i szereg zbiorników /Charges, Miraflores/. Kanał pokonuje różnicę wzniesień wynoszącą 82 m n.p.m. Przepływ statków przez kanał trwa 8 godzin, maksymalna przepustowość - 36 statków na dobę. Przez śluzy nie mogą przejść nowoczesne lotniskowce i supertankowce.

5.2. Warunki fizycznogeograficzne

Pacyfik jest najgłębszym oceanem świata. Szelf kontynentalny zajmuje 1,7%, stok kontynentalny 6%, a łożo oceanu 92% jego powierzchni. W ukształtowaniu dna można wydzielić część głęboką, zajmującą środkowe obszary i część płytką - peryferyjną.

Na Pacyfiku znajduje się wiele rowów dennych o głębokościach powyżej 6000 m. Do najgłębszych należą: Mariański /11022 m/ i Tanga /10882 m/. Drugą przeważającą formą dna są baseny, oddzielone od siebie grzbietami podwodnymi, wzniesieniami i wyspami. Powierzchnia wysp Pacyfiku wynosi 3,6 mln km² /2% powierzchni oceanu/. Są to wyspy kontynentalne i oceaniczne /wulkaniczne i koralowe/. Do kontynentalnych należą wyspy Japonii, Taiwan, Filipiny, Nowa Zelandia i wyspy Archipelagu Sundajskiego.

Wśród wysp wulkanicznych, najbardziej znanymi są: Aleuty, Wyspy Kurylskie, Riukiu, Bomin, Wyspy Hawajskie, Karoliny, Wyspy Mariańskie i inne. Do najważniejszych wysp koralowych należą: Wyspy Marshalla, Gilberta, Ellis, Feniks, Tuamotu, Midway i inne.

Na Pacyfiku występują wszystkie strefy klimatów, układają się one symetrycznie po obu stronach równika. Na klimat wpływają: duża rozpiętość w pasie równikowym, sąsiedztwo kontynentów, duża masa wody, cyrkulacja atmosfery oraz stałe ciepłe i zimne prądy. Największe średnie roczne temperatury powietrza występują w części środkowej oceanu i wynoszą od 20 do 28°. W styczniu w Cieśninie Beringa jest -20°C, a przy wybrzeżu Antarktydy 0°C.

Na Pacyfiku występuje zjawisko podwodnego kanału dźwiękowego. Przeważa typ hydrostatyczny, tylko w niektórych miejscach /Hokkaido, Wyspy Kurylskie, Aleuty/. Kształtuje się on pod wpływem reżimu termicznego. Oś podwodnego kanału dźwiękowego przeważnie układa się na głębokościach 200-800 m, a w obszarach przyrównikowych i zwrotnikowych na głębokościach 1000-1200 m.

Pływy na oceanale nie mają znaczenia. Przy brzegach kontynentów wynoszą 1,5-3,0 m, lecz w niektórych miejscach osiągają większe wartości /Zatoka Kappel 7 m, Zatoka Panamska 6 m, Zatoka Cooka 12 m/.

Fale Tsunami spowodowane wpływem podwodnych ruchów sejsmicznych lub wulkanicznych, na otwartym oceanale nie mają praktycznego znaczenia. Są niebezpieczne na pływniach i przy wąskich przejściach /mogą tam osiągnąć wysokość kilkudziesięciu metrów/.

5.3. Warunki wojskowo-ekonomiczne

Do najważniejszych państw przylegających bezpośrednio do Oceanu Spokojnego należą: Stany Zjednoczone, Kanada, Japonia, Filipiny i Australia.

Stany Zjednoczone. We wschodniej części Stanów Zjednoczonych znajduje się wiele okręgów i ośrodków przemysłowych. Można je zgrupować w trzy centra: Stany Zachodnie, Stany Górne i Centrum Południowo-Zachodnie. We wszystkich wymienionych centrach jest dobrze rozwinięty przemysł zbrojeniowy.

W Stanach zachodnich /pacyficznych/ produkuje się między innymi: rakiety balistyczne, rakiety skrzydlate, bombowce strategiczne, samoloty rozpoznawcze i myśliwskie, śmigłowce, okręty wojenne, transportery opancerzone, systemy radioelektroniczne, systemy kosmiczne, aparaturę laserową, rakiety różnych klas i materiały rozszczepialne.

W Stanach Górnych produkuje się ładunki jądrowe, rakiety balistyczne i przeciwpancerne pociski sterowania.

W Centrum Południowo-Zachodniu wytwarza się broń jądrową, samoloty myśliwskie, śmigłowce, rakiety klasy "powietrze-ziemia", amunicję i bomby lotnicze.

Kanada ma główne ośrodki przemysłowe nad Atlantykiem. Na obszar pacyficzny przypada zaledwie 13% produktu globalnego. Rejon ten specjalizuje się w produkcji i wywozie surowców mineralnych i drzewnych /m.in. rudy miedzi, molibdenu, produkcja dykty i forniru, masy celulozowej/. Jest tutaj rozwinięta produkcja aluminium, przemysł stoczniowy, samolotowy, petrochemiczny i inny. Głównymi ośrodkami przemysłowymi są porty Vancouver i Victoria.

Japonia. Należy ona do wiodących państw świata kapitalistycznego. Jej gospodarka jest całkowicie uzależniona od importu surowców. W Japonii można wyróżnić kilka okręgów gospodarczych, jednak największe znaczenie ma rozwinięty pas przemysłowy obejmujący wschodnie wybrzeża Honshu i Północnego Kiushu, w którym zamieszkuje 4/5 ludności państwa. Znajdują się tutaj wszystkie większe zakłady i koncerny przemysłowe oraz liczne porty, przez które przechodzi 4/5 obrotu towarowego kraju.

W pasie tym leżą cztery główne okręgi przemysłowe Japonii:

- Kanto z miastami: Tokio /12 mln mieszkańców/, Kawasaki /1 mln/ i Jokohama /3 mln/;
- Kinki z centrami przemysłowymi Osaką /8 mln/, Kobe /1,5 mln/ i Kioto /1,6 mln/;
- Tokaido z aglomeracją Nagoi /2 mln/;
- Północne Kiusiu, a w nim Kitakiusiu /3 mln/ i Fukuoka /1,2 mln/.

Filipiny - są krajem rolniczo-surowcowym uzależnionym od rynków zewnętrznych i komunikacji morskich. Głównie produkują ryż, kukurydzę, koprę, trzcinę cukrową, orzechy kokosowe, banany, taro i inne. Spośród minerałów eksportują rudy żelaza, miedzi, chromu, cynku, niklu. W rolnictwie i leśnictwie zatrudnionych jest 52,7% ludności czynnej zawodowo, w przemyśle 10%, a w górnictwie i energetyce 0,7%.

Główni partnerzy handlowi Filipin to: Japonia, Stany Zjednoczone, Holandia, Wielka Brytania i RFN.

Australia - jest rozwiniętym państwem kapitalistycznym, w produkcji przemysłowej zajmuje 10 miejsce wśród państw tej grupy. Życie gospodarcze jest skoncentrowane w 6 rejonach, z których trzy podstawowe leżą nad Oceanem Spokojnym.

Rejon południowo-wschodni jest głównym rejonem ekonomicznym Australii, który zamieszkuje większość jej ludności oraz gdzie wytwarza się podstawową część produkcji przemysłowej i rolniczej. Do głównych ośrodków przemysłowych należą: Sydney /3 mln mieszkańców/, Melbourne /2,5 mln/, Adelaide /900 tys./ i Canberra /200 tys./ - stolica kraju spełniająca funkcje administracyjne i naukowo-kulturalne.

Rejon północno-wschodni z głównym miastem Brisbane /ok. 1 mln/ jest obszarem rolniczym i rolno-przemysłowym.

Rejon Tasmanii - obejmuje wyspę Tasmanię. Rozwinięta tutaj jest hydroenergetyka, metalurgia kolorowa, produkcja drewna i rolnictwo.

5.4. Warunki komunikacyjne

Komunikacja morska

Na Ocean Spokojny przypada około 22% morskich przewozów świata, z czego ponad połowa ładunków przypada na kraje Dalekiego Wschodu, a głównie na Japonię.

Wśród linii komunikacyjnych Oceanu Spokojnego największy ruch obserwuje się na kierunku południowo-zachodnim łączącym Japonię z krajami Zatoki Perskiej, Azji Południowej i Południowo-Wschodniej. W ciągu doby na odcinku Cieśnina Malakka - Japonia przepływa 80 statków. Na kierunku łączącym Japonię z Australią i Oceanią średni ruch wynosi 15 statków na dobę. Duży ruch obserwuje się na kierunkach równoleżnikowych.

Na trasach łączących Stany Zjednoczone, Kanadę i kraje Ameryki Łacińskiej z Japonią i innymi państwami Dalekiego Wschodu natężenie ruchu na dobę wynosi około 70 statków, a na trasach tych znajduje się jednocześnie około 1400 statków.

Głównymi węzłami pacyficznej komunikacji są: Kanał Panamski, Cieśnina Malakka i południowe podejścia do Japonii.

Na wybrzeżu Oceanu Spokojnego znajduje się wiele portów. W ponad 40 portach roczne przeładunki wynoszą ponad 1 mln ton, a w 20 portach - ponad 5 mln ton.

Komunikacja powietrzna

Komunikację powietrzną można podzielić na transportową i przybrzeżną. Ogólnie w połączeniach międzynarodowych można wyróżnić 10 głównych linii lotniczych.

W północnej części Oceanu Spokojnego głównymi liniami lotniczymi są: Seattle - Tokio i Vancouver - Tokio, obie mają po około 3000 km długości. Lotniska pośrednie znajdują się w Dutch Harbor, Kiska i Sapporo.

W środkowej części oceanu można wyróżnić pięć głównych linii łączących kontynent amerykański z Azją Wschodnią i Południowo-Wschodnią. Długość tych linii wynosi od 11 500 do 12 000 km. Lotniska pośrednie znajdują się w Honolulu, Midway i Kwajalein /wyspy Marshalla/. Obszar ten podlega 22 armii lotnictwa transportowego USA, którego bazą jest Travis, a bazą przelotową Hickam na Hawajach.

W części południowej trzy linie lotnicze łączą kontynent amerykański z Australią i Nową Zelandią. Długość każdej linii nie przekracza 12 000 km - lotniska pośrednie znajdują się w Honolulu, na Samoa, Fidżi i w Nowej Kaledonii.

Amykańska linia przybrzeżna ciągnie się od Anchorage /Alaska/ do Santiago /Chile/. Jej długość wynosi 13 600 km.

Trzy przybrzeżne linie przechodzą wzdłuż wybrzeża Azji i łączą Tokio z Brisbane /11 500 km/, Darwinem /6200 km/ i Singapurem /5 500 km/.

Nad Pacyfikiem przechodzą dwie międzykontynentalne linie lotnicze: Tokio-Oslo /długość 12 500 km, czas przelotu 30 godzin, lotniska pośrednie w Bodø w Norwegii i w Anchorage na Alasce/.

Sztokholm - Melbourne, przechodząca przez lotniska pośrednie w Luce, Anchorage, na Hawajach i Fidżi.

5.5. Podział oceanicznego pacyficznego TDW na rejony

Na obszarze Pacyfiku wydzielono pięć następujących rejonów:

1. Rejon północno-zachodni, z granicami: na wschodzie południk 180°, na południu Zwrotnik Raka i na północnym-zachodzie wzdłuż wybrzeży Wysp

Komandorskich, Kamczatki, Wysp Kurylskich i Japonii aż do Taiwanu.

2. Rejon północno-wschodni. Jego granica przebiega na północy wzdłuż wysp Aleutów, następnie południkiem 180° , na południu wzdłuż równoleżnika 30° szerokości północnej oraz na wschodzie wzdłuż wybrzeży Alaski, Kanady i Stanów Zjednoczonych.

3. Rejon środkowo-zachodni /wyspiarski/, ma granice: na południu wzdłuż równika, na północy wzdłuż Zwrotnika Raka, na wschodzie granicą jest południk 155° długości zachodniej i na zachodzie południk 130° długości wschodniej.

4. Rejon środkowo-wschodni, ma granice: na zachodzie wzdłuż południka 155° długości zachodniej, na północy równoleżnik 30° szerokości północnej, na południu równoleżnik 5° szerokości południowej, na północnym wschodzie i wschodzie wzdłuż wybrzeży krajów Ameryki Środkowej i Południowej.

5. Rejon południowo-zachodni /australijsko-nowozelandzki/. Jego granicami są: na północy równoleżnik 5° szerokości południowej, na wschodzie południk 130° długości zachodniej i na południowym wschodzie linia łącząca południowo-wschodni skraj Wysp Tuamotu z Nową Zelandią.

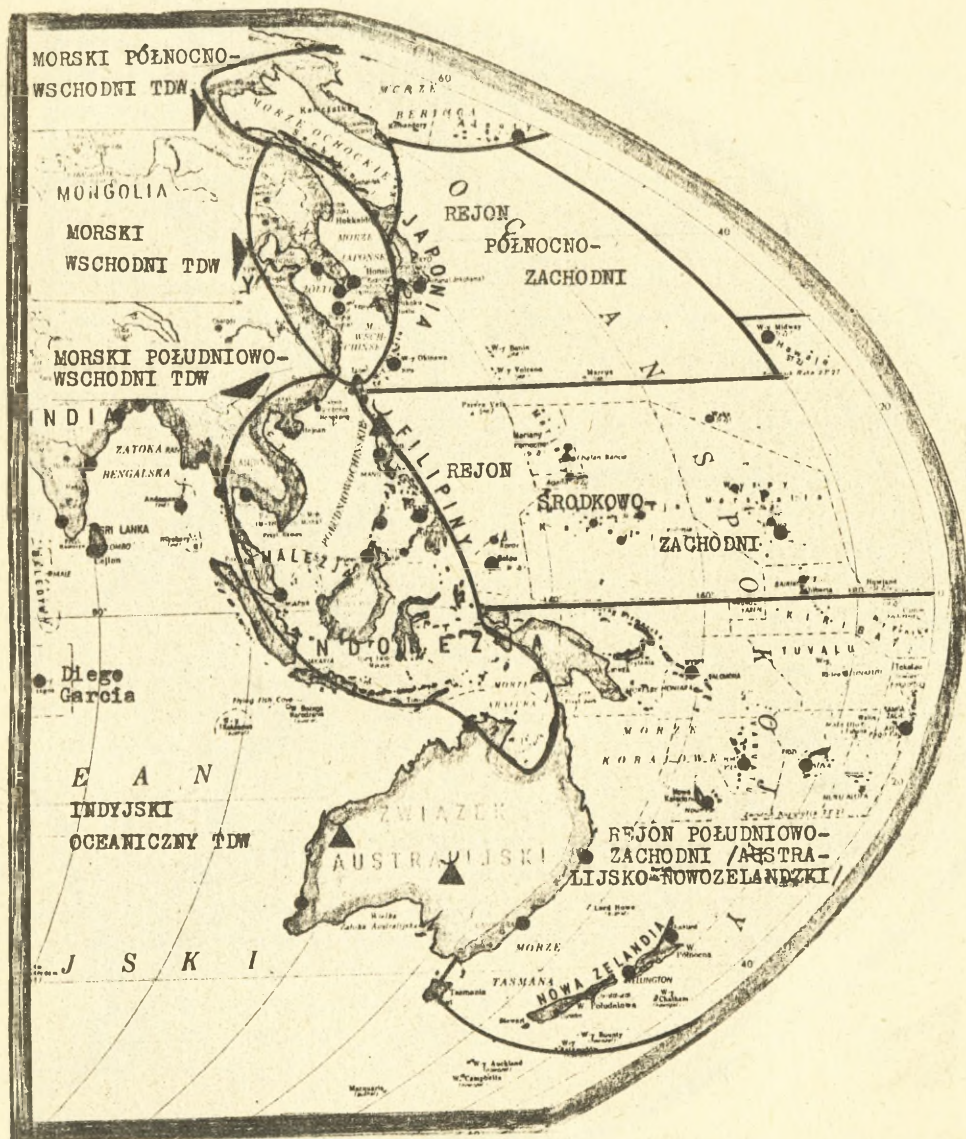
5.6. Rejon północno-zachodni

Powierzchnia rejonu wynosi $14,8$ mln km^2 , obejmuje więc 9% Oceanu Spokojnego. Rejon przylega do dwóch teatrów morskich /wschodniego i północno-wschodniego/ oraz dwóch lądowych /dalekowschodniego i północno-wschodniego/. Flota radziecka, a głównie okręty podwodne mają szerokie wyjście z Morza Ochockiego i Japońskiego na Pacyfik. Jest to obszar dogodny do działań dla wszystkich rodzajów sił. W oceanie przeważają głębokości powyżej $5\ 000$ m. Silne wiatry i sztormy występują w ciągu całego roku.

Stany Zjednoczone posiadają tutaj jeden z najważniejszych na oceanicznym pacyficznym TDW przyczółków wojskowych - Wyspy Japońskie. Na wyspach tych znajduje się 5 głównych baz morskich, tysiące portów handlowych i rybackich i ponad 250 lotnisk /o pojemności $10\ 000$ samolotów/.

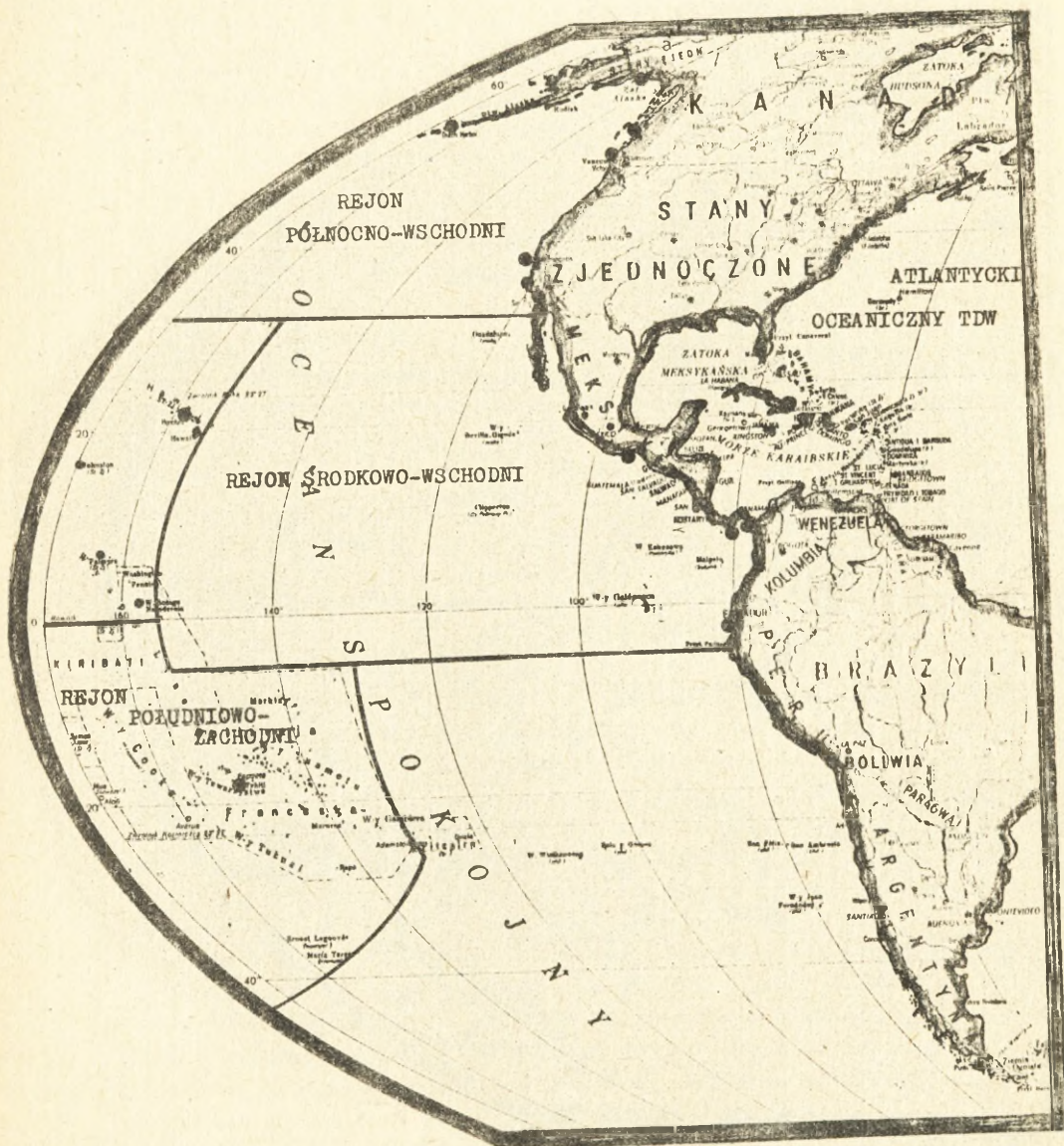
Główną bazą amerykańską jest Yokosuka, w której bazuje 7 Flota USA. Kure jest główną bazą floty japońskiej.

W północnej Japonii są dwie duże amerykańskie bazy lotnicze: Misawa /Hondo/, Hitose /na południe od Sapporo/. Ponadto lotniska znajdują się w rejonie Nagoya, nad Zatoką Suruga i na wybrzeżu Morza Japońskiego.

- ● - ważniejsze bazy morskie i punkty bazowania
- ▲ - amerykańskie stacje rozpoznawcze, łączności, nawigacyjne i radiolokacyjne

Rys.5. Zachodnie rejony pacyficznego oceanicznego TDW oraz wschodnioazjatyckie morskie TDW.

•• - ważniejsze bazy morskie i punkty bazowania

Rys.6. Wschodnie rejony pacyficznego oceanicznego teatru działań wojennych.

Wnioski:

1. W rejonie nie ma naturalnych rubieży, stąd wynika dostępność jego dla okrętów potencjalnego przeciwnika.

2. Niewielkie rozmiary rejonu umożliwiają działanie wszystkich rodzajów floty radzieckiej. Równocześnie akweny położone w pobliżu wyspy Nampo są dogodnie do uderzenia raketowo-jądrowego na kraje socjalistyczne.

3. Utrudnienia w działaniach bojowych mogą powodować: w zimie sztormy i duże zachmurzenia, w lecie mgły i słabą widoczność.

4. Bardzo wrażliwe na uderzenia są japońskie komunikacje morskie. Ponadto wyspy japońskie są obszarem podatnym na uderzenia broni masowego rażenia ze względu na małą głębokość operacyjną i duże zagęszczenie okręgami i ośrodkami przemysłowymi.

5.7. Rejon północno-wschodni

Powierzchnia rejonu wynosi 13,3 mln km², czyli obejmuje 8% Pacyfiku. Jest jednym z najważniejszych rejonów pacyficznego TDW. W jego granicach leżą dwa amerykańskie okręgi morskie: zachodni i Alaski. Znajduje się tutaj 11 baz morskich i 60 portów handlowych stanowiących bazę dla rozśrodkowania sił marynarki wojennej.

Na oceanie przeważają głębokości rzędu 4000 m, w niektórych zagłębieniach osiągają one 6-7 tys. m. Do najważniejszych baz morskich należą:

- San Diego - główna baza morska Stanów Zjednoczonych;
 - Coronado - baza sił amfibijnych;
 - Los Angeles - największy ośrodek przemysłowy nad Oceanem Spokojnym.
- Baza morska znajduje się nad zatoką Santa Monica;
- San Francisco - zespół portów, w których znajdują się również magazyny wojskowe oraz stocznie;
 - Bremerton - manewrowy punkt bazowania;
 - Esquimalt - dzielnica portu Viktoria - baza główna floty kanadyjskiej na Pacyfiku.

Wnioski:

1. Istnieje łatwość przenikania okrętów podwodnych do tego rejonu. Spowodowane to jest brakiem przeszkód naturalnych, dużymi głębokościami, wyrównaną linią brzegu.

2. Duże odległości pomiędzy bazami przeciwstawnych stron będą wymagały użycia środków walki o dużym zasięgu działania.

3. Duża koncentracja produkcji przemysłowej i wojennej na zachodnim wybrzeżu Ameryki powoduje dużą podatność potencjału wojskowo-ekonomicznego tego obszaru na uderzenia współczesnych środków rażenia.

5.8. Rejon środkowo-zachodni /wyspiarski/

Powierzchnia rejonu wynosi 21 mln km², stanowi to 13% powierzchni Pacyfiku. W oceanie przeważają głębokości ponad 5000 m, a w rowach ponad 6000 m. Występują tutaj liczne archipelagi wysp, odległości pomiędzy wyspami w archipelagach nie przekraczają 280-370 km, a archipelagów między sobą - 1700 km. Archipelagi te są pomostem pomiędzy Stanami Zjednoczonymi i zachodnim wybrzeżem Pacyfiku. Największe znaczenie mają Wyspy Hawajskie.

W rejonie środkowo-zachodnim znajdują się: dwie bazy morskie w Pearl Harbour na Hawajach i Guam, porty handlowe w Honolulu i Hilo oraz ponad 30 manewrowych punktów bazowania.

Wnioski:

1. Odosobnienie rejonu wynikające z wyspiarskiego charakteru umożliwia wykorzystanie we wszystkich jego częściach okrętów podwodnych. Oddalenie rejonu będzie wymagało użycia sił i środków o dużym promieniu działania operacyjnego.

2. Wysokie temperatury wody i powietrza powodują duże i szybkie zmęczenie załóg. W ciągu całego roku występuje warstwa skokowa temperatury wody /i prędkości dźwięku/ maskująca okręty podwodne.

3. Wyspy Hawajskie tworzą oceaniczny węzeł komunikacyjny. Będą obiektem działania podwodnych okrętów atomowych.

4. Wyposażenie baz na wyspach i archipelagach w techniczne środki obserwacji, łączności i nawigacji ma służyć obronie komunikacji i osłonie przed okrętami podwodnymi.

5. Możliwości remontowe okrętów mają tylko stocznie w Pearl Harbour i Guam. Inne stocznie remontowe znajdują się dopiero w Japonii, Singapurze, Hongkongu, Sydney i San Francisco.

5.9. Rejon środkowo-wschodni

Rejon ten ma powierzchnię 24 mln km², obejmuje więc 15% Pacyfiku. W oceanie przeważają głębokości ponad 3000 m. Na wschodzie przylega do rejonu dziewięć krajów Ameryki Łacińskiej, w dużym stopniu uzależnionych od Stanów Zjednoczonych. Są one dostarczycielami surowców strategicznych. Ważne miejsce zajmuje Panama i Kanał Panamski. Na dużą uwagę zasługuje Nikaragua, która stara się wejść na socjalistyczną drogę rozwoju.

O znaczeniu obszaru lądowego świadczy fakt, że utworzono tutaj okręg morski Morza Karaibskiego z bazą morską w Balboa, a na czas wojny strefę operacyjną tego okręgu rozszerzono na zachód aż do Wysp Galapagos.

Na obszarze tym znajduje się 6 baz morskich, w tym dwie amerykańskie, w Balboa i Coco Solo:

- Balboa - baza u wejścia do Kanału Panamskiego od strony Pacyfiku;
- Coco Solo - baza amerykańskich okrętów podwodnych, również znajduje się przy wejściu do Kanału Panamskiego od strony Pacyfiku;
- Solina Cruz - meksykański port handlowy i baza morska, dostępna dla lotniskowców;
- Puerto Ultria /Kolumbia/, Guayaquile i Santa Elena /Ekwador/ są bazami morskimi dostępnymi dla okrętów do klasy niszczycieli włącznie.

Wnioski:

1. Jest to rejon najbardziej oddalony od państw socjalistycznych i działania mogą być podejmowane przez siły i środki o dużym promieniu operacyjnego działania. Duże głębokości zapewniają swobodę manewru okrętów podwodnych, lecz wysunięte wyspy Galapagos, Clipperton i Revilla Gigedo oraz wzniesienia dna oceanu mogą być wykorzystane do zorganizowania rubieży ZOP na podejściach do Kanału Panamskiego.

2. Silne sztormy w zimie i letnie tropikalne huragany mogą wywierać wpływ na działania bojowe.

3. Kanał Panamski jest ważnym obiektem wojskowym, gospodarczym i węzłem komunikacyjnym podatnym na działania okrętów podwodnych.

4. W rejonie istnieją bardzo ograniczone możliwości remontu okrętów. Najbliższe ośrodki posiadające suche doki znajdują się w Los Angeles i San Francisco /5500-5900 km/.

5.10. Rejon południowo-zachodni /australijsko-nowozelandzki/

Rejon zajmuje powierzchnię 26 mln km², to jest około 16% Oceanu Spokojnego. Występują głębokości powyżej 3000 m, a także liczne rafy koralowe.

Znaczenie rejonu wynika z stosunkowo niedużych odległości od krajów Azji Południowo-Wschodniej oraz z faktu posiadania przez państwa kapitalistyczne wielu wysp na oceanie, co umożliwia im kontrolę nad komunikacją.

Na obszarze rejonu znajduje się wiele baz morskich i manewrowych punktów bazowania.

Australia - jej głównymi bazami morskimi są: Sydney, Kokeburn Sound, Brisbane, Darwin i Cairns. Sydney jest główną bazą australijską, a

Kokeburn Sound obsługuje okręty amerykańskie bazujące na Oceanie Indyjskim. Na pacyficznym wybrzeżu Australii jest ponad 10 portów handlowych, z których trzy mogą być wykorzystywane jako manewrowe punkty bazowania.

Nowa Zelandia - ma bazę morską w Aucland, Wellington - port handlowy nad Cieśniną Cooka może przyjmować okręty wszystkich klas. Poza tym na Nowej Zelandii jest 12 portów dostępnych dla okrętów klasy od niszczy - cieli do lekkich lotniskowców.

Możliwości bazowania na wyspach

Tulagi - jest manewrowym punktem bazowania floty brytyjskiej na wyspach Salomona.

Vila - port na Nowych Hebrydach, na redzie którego mogą kotwiczyć wszystkie okręty.

Noumea - port handlowy na Nowej Kaledonii, dostępny dla lotniskowców lekkich i krążowników.

Suva - zatoka i port na wyspach Fidżi. Na redzie mogą kotwiczyć wszystkie okręty. Suva jest również stacją kabli podwodnych łączących Stany Zjednoczone i Kanadę z Australią i Nową Zelandią.

Pago Pago - zatoka i port na wyspach Tutuila, leżącej w archipelagu Samoa Wschodnie. Na redzie mogą kotwiczyć wszystkie okręty.

Wyspy Towarzystwa, Tuamotu, Markizy i Tubuari mają wiele miejsc nadających się do bazowania okrętów i lotnictwa. Na największej z nich - Tahiti - znajduje się port Papeete, dostępny dla lotniskowców lekkich i krążowników.

Apia - port na wyspie Upolu, położonej w archipelagu Samoa Zachodnie, dostępny dla lotniskowców lekkich i krążowników od kwietnia do listopada.

Bazowanie lotnictwa. W omawianym rejonie znajduje się 200 lotnisk, z tego około 120 w Australii, 22 w Nowej Zelandii i 12 na Nowej Kaledonii.

Wnioski:

1. Rejon południowo-zachodni jest najdalej położony od wybrzeży państw socjalistycznych, jak też od USA, natomiast blisko krajów Azji Południowo-Wschodniej. Jest przyczółkiem wojskowym Stanów Zjednoczonych.

2. Duże głębokości umożliwiają manewr okrętów podwodnych. W północnej części rejonu występują rafy koralowe i wzniesienia dna, umożliwiające organizowanie rubieży ZOP na odcinkach pomiędzy Wyspami Salomona i Tuamotu.

3. Duże zachmurzenie, niska podstawa chmur, opady i huragany występujące w czasie lata /od stycznia do kwietnia/ mogą mieć wpływ na działanie sił i środków marynarki wojennej.

4. Komunikacje morskie oraz ich węzły znajdujące się w Sydney i Melbourne mogą być obiektami działań okrętów podwodnych.

6. AZJATYCKIE MORSKIE TEATRY DZIAŁAŃ WOJENNYCH

Do oceanicznego pacyficznego teatru działań wojennych przylegają trzy azjatyckie morskie TDW. Są to:

1. Moraki północno-wschodni teatr działań wojennych.
2. Moraki wschodni teatr działań wojennych.
3. Moraki południowo-wschodni teatr działań wojennych.

6.1. Morski północno-wschodni teatr działań wojennych

Obejmuje on Morze Beringa, Morze Ochockie i wody Oceanu Spokojnego obmywające półwysep Kamczatkę.

Morze Beringa /powierzchnia 2,3 mln km²/ na północy ma głębokość do 200 m, na południowym zachodzie powyżej 3000 m, a w Cieśninie Beringa do 50 m.

Morze Ochockie /powierzchnia 1 500 tys. km²/ - jego głębokość wzrasta w kierunku południowym i Wysp Kurylskich, gdzie osiąga 3 800 m.

Znaczenie tego teatru zwiększyło się szczególnie po drugiej wojnie światowej. Umożliwia on flocie radzieckiej swobodne wyjście na Pacyfik. Wyspy Kurylskie i Sachalin umożliwiają organizację rubieży ZOP. Obszar ten stwarza możliwość manewru wojsk pomiędzy dwoma kontynentami /odległość Półwyspu Czukockiego od Alaski wynosi 90 km/ oraz oskrzydlenie Wysp Japońskich od wschodu i północy. Przez Cieśninę Beringa prowadzi jedyne przejście z Pacyfiku do Arktyki.

Stany Zjednoczone posiadają w tym rejonie dwa manewrowe punkty bazowania, którymi są Adak i Kodiak. Na Alasce i Aleutach jest 90 baz lotniczych i lotniak.

Wnioski:

1. Teatr jest znacznie oddalony od ważnych rejonów gospodarczych Związku Radzieckiego i Stanów Zjednoczonych. Otaczające go obszary lądowe są słabo zaludnione i słabo rozwinięte gospodarczo. Jednak obszar ten może być przyczółkiem agresji przeciwko ZSRR.

2. Na działania bojowe wojsk będą wywierały wpływ takie czynniki klimatyczne, jak: słaba widzialność, sztormy, zlodzenia i skomplikowane warunki hydroakustyczne.

6.2. Morski wschodni teatr działań wojennych

Teatr obejmuje trzy morza: Japońskie, Żółte i Wschodniochińskie oraz przyległe obszary kontynentu azjatyckiego i Wysp Japońskich. Jest najważniejszym teatrem morskim tej części świata. Wynika to z następujących czynników:

1. Państwa leżące nad morskim wschodnim TDW należą do przeciwstawnych sobie systemów społeczno-politycznych.

2. Niezwykła ważność komunikacji morskiej dla gospodarki Japonii.

3. Cieśniny prowadzące na Morze Japońskie, Żółte i Wschodniochińskie są ważnymi węzłami komunikacji morskiej.

Morze Japońskie /powierzchnia 752 tys. km²/ ma głębokość średnią 1752 m i maksymalną 4 266 m. Pięć cieśnin łączy je z Oceanem Spokojnym. Są to cieśniny: Nowełskiego, La Perouse'a, Tsugaru, Shimanosaki i Koreańska.

Morze Wschodniochińskie i Morze Żółte tworzą jeden basen o powierzchni 1,2 mln km². Na 75% powierzchni basenu głębokości są mniejsze od 200 m, jedynie Rów Okinawy jest głęboki od 500 do 2000 m, przy największej głębokości 2717 m. Morze Żółte należy do najpłytszych, jego średnia głębokość wynosi 40 m, a maksymalna 106 m.

Niezwykle ważne znaczenie ekonomiczne ma Japonia. Znajdują się tutaj cztery ważne rejony przemysłowe i jedenaście ośrodków przemysłowych.

Rejon tokijski obejmuje ośrodki przemysłowe Tokio, Jokohamę, Yokosukę, Kawasoki i Chiba. Wytwarza się tutaj ponad 30% krajowej produkcji przemysłowej.

Rejon Osaka obejmuje ośrodki przemysłowe Osaka, Kobe, Amagasaki, Kioto i Sakai. Skupia się tutaj ponad 20% zakładów przemysłowych wytwarzających około 35% produkcji krajowej.

Rejon Nagoya obejmuje ośrodki przemysłowe Nagoya, Gifu i Yokkaichi. Skupia się tutaj ponad 35% mocy japońskiego przemysłu lotniczego.

Rejon Yawata - Kokura obejmuje ośrodki przemysłowe Yawata, Kokura, Fukuoka i Moji. Jest to rejon węglowy i metalurgiczny. Stąd pochodzi 50% węgla japońskiego, 39% wytapianej surówki, 22% stali i około 25% stali walcowanej.

W Korei Południowej głównymi okręgami przemysłowymi są Pusan-Cinhe i Inchon, a na Tajwanie rejon Jilong - Gaixiong.

Warunki bazowania sił marynarki wojennej

Na wybrzeżach Morza Japońskiego i Wschodniochińskiego są trzy bazy morskie: Ominato, Sinmaizuru i Sasebo. Ponadto do bazowania można wykorzystać 17 portów handlowych.

W Korei Południowej jest sześć portów mogących przyjmować okręty wojenne, a w dwóch z nich - Pusanie i Cinhe - mogą bazować lekkie lotniskowce i krążowniki.

Na wybrzeżu Tajwanu jest siedem portów, które mogą być wykorzystane jako manewrowe punkty bazowania, przy tym Jilong i Gaixiong są dostępne dla lotniskowców i krążowników.

Dazowanie lotnictwa

Na terytorium Japonii, Korei Południowej i Tajwanu znajduje się ponad 300 lotnisk, z tego w Japonii 250 lotnisk o pojemności 10 000 samolotów, a lotniska pozostałe mogą pomieścić około 1200 samolotów.

Dazowanie rakiet

Na Wyspach Japońskich, w Korei Południowej i na Tajwanie znajdują się pozycje startowe amerykańskich rakiet operacyjno-taktycznych. Rozmieszczone są w rejonach:

- w bazie lotniczej Chitose /Wyspa Hokkaido/;
- w bazach lotniczych Misawa i Mitikawa /na północnej Honsiu/;
- w pobliżu Kampho i Ulsan /Korea Południowa/;
- na Okinawie i Tajwanie;

Wnioski:

1. Omawiany teatr działań wojennych zajmuje centralne położenie w stosunku do kontynentalnej Azji. Znajdują się tutaj rozwinięte gospodarczo rejony Związku Radzieckiego i Chin oraz cała gospodarka Japonii.

2. Zlodzenia występujące od grudnia do kwietnia oraz słaba widzialność /zamglenia/ od kwietnia do sierpnia mogą utrudniać wykorzystanie sił marynarki wojennej. Występujące małe głębokości będą utrudniały maskowanie okrętom podwodnym.

3. Duża koncentracja przemysłu japońskiego w miastach i portach morskich powoduje, że obiekty te stają się opłacalnymi celami dla współczesnych środków walki.

6.3. Morski południowo-wschodni teatr działań wojennych

W skład tego teatru wchodzi Morze Południowochińskie, morza Archipelagu Sundajskiego /Jawajskie, Balijskie, Flores, Sawu, Timorskie, Arafura, Banda, Seram, Maluku, Sulawesi i Sulu/, Morza Archipelagu Filipin /Sibuyan, Visayan, Mindanao i inne/ oraz Cieśnina Malaka.

Teatr ten leży na granicy dwóch oceanów i dwóch kontynentów. Kraje Azji Południowo-Wschodniej posiadają wiele cennych bogactw naturalnych, jak: kauczuk, cynk, ropa naftowa, chrom i inne/. Leżące tutaj kraje związane są między sobą wieloma już uprzednio wymienionymi paktami i układami wojskowo-politycznymi i polityczno-gospodarczymi, jak: ANZUS, ASPAC i ASEAN.

Powierzchnia akwenów morskich wynosi około 8 mln km², rozpiętość południkowa TDW ma od 4000 do 4500 km, a równoleżnikowa od 3000 do 3500 km.

Na omawianym teatrze jest stosunkowo mało baz morskich. Niewątpliwie

najważniejsza jest amerykańska baza morska na Filipinach - Subie Bay. Ponadto ważne są bazy tajlandzkie: w Bangkoku i w Ban Satahip. Wiele portów handlowych można wykorzystać jako manewrowe punkty bazowania.

Są to:

- Pinang w Cieśninie Malakka;
- Victoria Harbour na Borneo;
- Puerto Princesa i Malampaya Sound na wyspie Palawan;
- Zatoka Lingayon na wyspie Luzon;
- Cebu, na wyspie o tej samej nazwie;
- Balimbing na wyspie Tawitawi;
- Darwin na północnym wybrzeżu Australii.

Indonezja posiada bazy morskie na Jawie. Są nimi Surabaja i Dżakarta.

Na Filipinach, w Tajlandii, Malezji i Singapurze znajduje się około 80 lotnisk z pasami startowymi powyżej 1500 m, a w Indonezji jest 77 takich lotnisk.

Wnioski:

1. Morski południowo-wschodni TDW jest teatrem zamkniętym, łączy się z oceanami przez cieśniny.
2. Kraje okalające ten teatr charakteryzują się niskim poziomem gospodarki, lecz są bogate w niektóre surowce i materiały strategiczne.
3. Obiektami strategicznymi są następujące porty i bazy: Singapur, Hongkong, Manila, Subie Bay i Bangkok.

BIBLIOGRAFIA:

1. J. Mityk: Geografia fizyczna części świata. Wyd. PWN, Warszawa 1978.
2. Ekonomiczeskaja i socjalnaja geografija zarubieźnych stran. Wyd. Moskwa 1981.
3. Oceaniczne i morskie teatry działań wojennych. Część I i II. Wyd. WSMW, Gdynia 1981.
4. Słownik geografii świata. Wyd. "Wiedza Powszechna". Warszawa 1971.
5. S. Wójcik: Południowo-zachodni teatr działań wojennych. Wyd. ASG WP, Warszawa 1980.

Wydr. w 40 egz.

Egz. nr 1-40-Bibl. Nauk. DZS
Wyd. plk St. Wójcik
Druk. JD, dnia 9. I. 1985
Druk. ASG WP nr pf-390/pf-1638/WW
Kor. HW

